

Aan de gemeente De Bilt
 T.a.v. de Projectleider Omgevingsvisie Esther Verheijen
 Postbus 300
 3720 AH Bilthoven

De Bilt, 09 mei 2022

Betreft: (Voorlopige) bijdrage IVN-De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. Omgevingsvisie De Bilt in het kader van de dialoog tijdens de 2e Maand van de Leefomgeving

'Duurzaam, duurzaam, duurzaam'

en

'Natuurinclusief De Bilt'

en

'Niet alles kan overal'

Beste Esther Verheijen,

Op 21 april 2022 heeft er een zogenaamde 'stakeholdersbijeenkomst' plaatsgevonden m.b.t. de gewenste toekomstige ontwikkeling van de gemeente De Bilt¹. Daaraan heeft toen ook namens het IVN-De Bilt e.o. ondergetekende deelgenomen. Op het einde van de bijeenkomst werd aangegeven dat ook nog een schriftelijke bijdrage kon worden gegeven, waarvan het IVN-De Bilt e.o. gaarne gebruik maakt. Daarbij zal eerst een kort worden ingegaan op het planproces, waarna een algemene reactie wordt gegeven. Vervolgens zal nog op enkele specifieke aspecten worden ingegaan. Er zal worden afgesloten met een conclusie.

1. Planproces

In het kader van de Omgevingswet is elke gemeente verplicht om een Omgevingsvisie op te stellen, dus een visie op de toekomstige ontwikkeling van de leefomgeving (zie in deze dus ook de: 'Omgevingswet' en dan in het bijzonder ook Art. 1.2 én 1.3²).

Door de gemeente is dan het proces van de Omgevingsvisie eind 2020 opgepakt met het vaststellen door de gemeenteraad van een: 'Startnotitie Omgevingsvisie De Bilt 2020 (De Bilt, 2020)'. Daarop is toen ook door het IVN-De Bilt e.o. in de Commissie Ruimte een reactie gegeven.

Als eerste is dan een: 'Basisverkenning/Atlas leefomgeving De Bilt (Kuiper Compagnons et al, 2021)' opgesteld, waarin een overzicht werd gegeven van de diverse kwaliteiten van de leefomgeving van de gemeente De Bilt, hetgeen dan als de 'Nulsituatie' kan worden aangemerkt.

Aan deze: 'Basisverkenning/Atlas leefomgeving De Bilt' is dan met name ook tijdens de 1^e Maand van de Leefomgeving bijzondere aandacht gegeven. Ook op die:

¹ Zie in deze ook het: 'Verslag Stakeholdersdebat 21 april 2022'.

² Overeenkomstig Art. 1.3 is de Omgevingswet met het oog op een duurzame ontwikkeling, de woonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, dan gericht op het in onderlinge samenhang:

- a. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, en
- b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

'Basisverkenning/Atlas leefomgeving De Bilt' is toen door het IVN-De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. een uitgebreide reactie gegeven, evenals daarnaast ook nog meer specifiek m.b.t. de kansen die er op het gebied van de natuur/biodiversiteit binnen de gemeente De Bilt zijn.

In het: 'Participatieverslag 1^e Maand van de Leefomgeving Omgevingsvisie De Bilt (De Bilt, 2021)' wordt dan de resultaten van de 1^e Maand van de Leefomgeving aangegeven.

Parallel aan de het opstellen van de Omgevingsvisie loopt ook het proces van de: 'Plan-MER', dat ook om inzicht te geven in de effecten van de diverse perspectieven/scenario's/vergezichten die in het kader van de Omgevingsvisie worden geschetst/aan de orde worden gesteld. Het proces teneinde te komen tot een: 'Plan-MER' is dan gestart met een zogenaamde: 'Notitie Detailniveau en Reikwijdte Omgevingsvisie De Bilt'. Ook daarop is dan door het IVN-De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist een zienswijze ingediend. In de: 'Nota van Beantwoording zienswijzen NRD Omgevingsvisie De Bilt' is wordt dan op de 'NRD' ingebrachte zienswijzen ook door de gemeente een reactie gegeven.

Mede op basis van alle informatie die met name tijdens de 1^e Maand van de Leefomgeving is opgehaald, is dan een zogenaamde: 'Koersnotitie (De Bilt, 2021)' opgesteld. In die: 'Koersnotitie' wordt dan op basis van de identiteit en kernkwaliteiten van de gemeente De Bilt, evenals een aantal majeure vraagstukken t.a.v. diverse thema's, een 'voorlopige koers' uiteengezet, evenals ook op basis van hetgeen mede tijdens de 1^e Maand van de Leefomgeving is opgehaald wat dan de 'uitersten van het speelveld' wordt genoemd en die dan de basis vormen voor het viertal zogenaamde scenario's/vergezichten. Die 'Koersnotitie' heeft dan weer tot de zogenaamde: 'Dialoognotitie (Kuiper Compagnons, 2022)' geleid, waarin dan t.o.v. de: 'Koersnotitie' meteen ook aandacht wordt gegeven aan de uitkomsten van de: 'Plan-MER, Deel A (Anteagroup, 2022)'. In die: 'Plan-MER, Deel A', worden dan de effecten van de diverse scenario's/vergezichten uiteengezet. Die: 'Dialoognotitie' en ook bijbehorende: 'Plan-MER, Deel A' zijn dan centraal gesteld tijdens de 2^e Maand van de Leefomgeving.

De uitkomsten van de 2^e Maand van de Leefomgeving zullen uiteindelijk leiden tot de: 'Kern van de Visie', hetgeen dan als de: 'Voorkeursvariant' kan worden gezien, die dan uiteindelijk als de: 'Voorontwerp-Omgevingsvisie', inclusief ook een daarop gerichte: 'Plan-MER, Deel B' in de 3^e Maand van Leefomgeving aan de samenleving zal worden voorgelegd. Uiteindelijk zal dat leiden tot de: 'Ontwerp-Omgevingsvisie', inclusief ook de: 'Plan-MER', die dan beide formeel voor het indienen van zienswijzen ter inzage zullen worden gelegd.

Tijdens de zogenaamde 'stakeholdersbijeenkomst' van 21 april 2022 is door de vertegenwoordiger van het IVN-De Bilt e.o. (en ook de Stichting Milieuzorg Zeist e.o.) al op diverse daarbij aan de orde gestelde thema's een korte reactie gegeven. Aangezien de tijd te kort was om ook een integrale reactie te geven op het viertal scenario's/vergezichten, evenals ook meer in detail op de uitkomsten van de Plan-MER, wil het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat alsnog doen, zij het thans nog in globale en ook voorlopige zin, dat ook gezien de fase waarin het opstellen van de Omgevingsvisie zich thans nog bevindt.

Los van het proces van de Omgevingsvisie zelf, ook al kunnen deze daar natuurlijk niet geheel los van worden gezien, lopen er dan nog diverse processen op regionaal niveau, dat naast die op landelijke - (denk met name aan de: 'NOVI') en provinciale niveau (denk aan

de: 'POVI), zoals m.b.t. het: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)³ (en in zekere zin ook van het MIRT/U-NED (zie dus ook de visie: 'Utrecht Nabij (U-NED, 2020)'), de 'RES 1.0 (Regio Utrecht, 2021)' en ook de: 'RAS (Regio Utrecht Zuid-West, 2021)'. Evenals zijn natuurlijk ook diverse buurgemeenten thans actief met het opstellen van hun Omgevingsvisies, of hebben zij die inmiddels vastgesteld (vergelijk ook de gemeente Soest).

In ieder geval wil het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de gemeente De Bilt alvast complimenteren voor de zorgvuldige wijze waarop zij samen met de samenleving tot een Omgevingsvisie voor de gemeente De Bilt wil komen, want uiteindelijk zullen we ook samen met zijn allen aan de toekomst van De Bilt vorm moeten geven.

2. Algemeen

In zowel de: 'Koers-' en dus ook de: 'Dialognotitie' gaat het dan om een viertal scenario's/vergezichten, te weten (zie in voor algehele overzicht dus ook onderstaande fig.: 'Schematisch overzicht vergezichten'):

- Vergezicht 1: 'Lokaal profileren, lage dynamiek';
- Vergezicht 2: 'Lokaal profileren, hoge dynamiek';
- Vergezicht 3: 'Sterker regionaal aanhechten, hoge dynamiek'
- Vergezicht 4: 'Sterker Regionaal aanhechten, lage dynamiek'

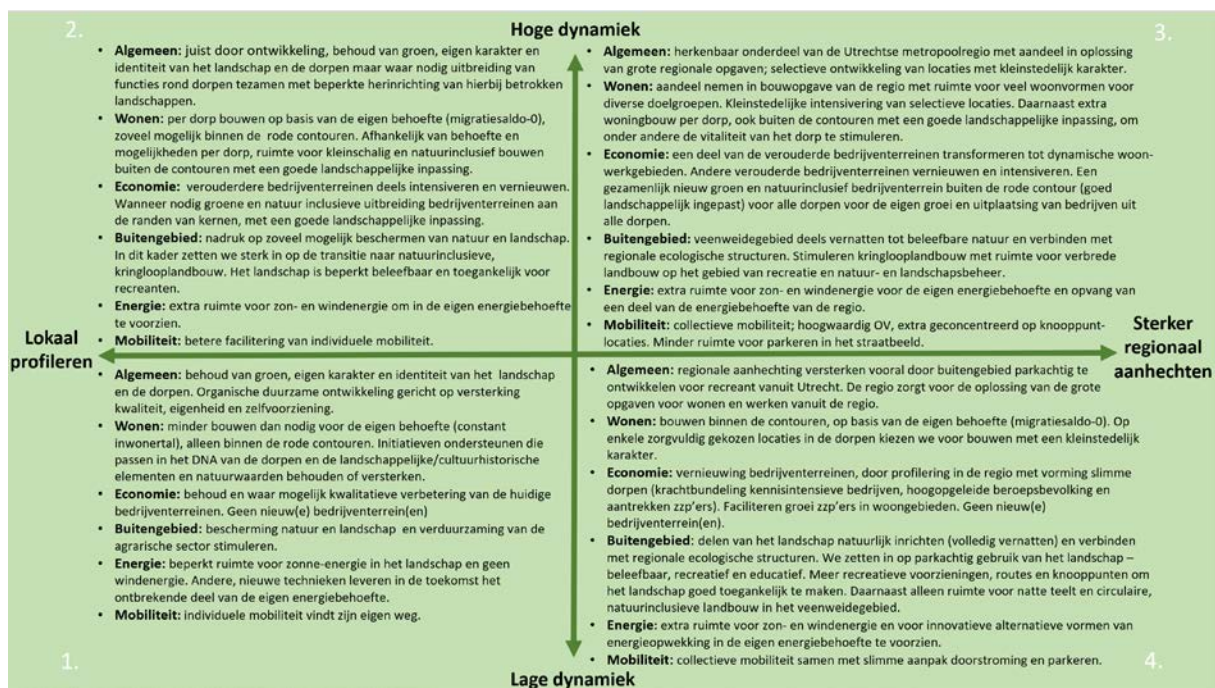

Fig.: 'Schematisch overzicht vergezichten'

In zowel de: 'Koers-' als ook de: 'Dialognotitie' wordt dan van de gegeven scenario's/vergezichten ook een globaal beeld gegeven wat een en ander dan in ruimtelijke opzicht kan betekenen (zie in deze dus ook de: 'Dialognotitie', Fig. op pag. 39). In de: 'Dialognotitie' wordt dan t.o.v. van de: 'Koersnotitie' tegelijkertijd ook een overzicht gegeven van de omgevingseffecten van de gegeven scenario's/vergezichten, dat dan aan de hand van de uitkomsten van de: 'Plan-MER, Deel A'.

³ Wat betreft het 'IRP (Regio Utrecht, 2021)' is daarop indertijd door het IVN-De Bilt/de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ten tijde van de behandeling in de Commissie Ruimte van de gemeente De Bilt een uitvoerige reactie gegeven.

Laat voorop worden gesteld dat het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het waardeert dat er in de: 'Dialognotitie', dat dus op basis van de: 'Koersnotitie', er met diverse toekomstige scenario's/vergezichten wordt gewerkt. Ook lijkt het op zich logisch dat er (gezien het speelveld) daarbij enerzijds sterker op een meer 'locale koers' wordt ingezet en anderzijds op een meer 'regionale koers', dat ook gezien de processen die op dat regionale schaalniveau spelen, zoals die m.b.t. U-NED (zie in deze dus ook de visie: 'Utrecht Nabij (U-NED, 2020)'), evenals die m.b.t. de Regio Utrecht (zie in deze dus met name ook het: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)'). Diverse ontwikkelingen zoals deze op diverse overheidsniveaus spelen kunnen immers niet los van elkaar worden gezien. Met name ook in haar: 'Position Paper De Bilt (De Bilt, 2019)' heeft de gemeente De Bilt feitelijk ook haar positie t.a.v. de ontwikkelingen in de Regio bepaalt. Verder kan een (bepaalde) gemeente dus inderdaad voor een lagere of hogere dynamiek kiezen.

Wel blijft het hierbij voor het IVN-De Bilt/de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch de vraag, hetgeen zij ook in haar 'Zienswijze op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MERT Omgevingsvisie De Bilt' heeft aangegeven, in welke mate de diverse scenario's/vergezichten ook daadwerkelijk uit de dialoog met de samenleving zijn voortgekomen (zie in deze dus ook het: 'Participatieverslag 1^e Maand van de Leefomgeving Omgevingsvisie De Bilt (De Bilt, 2021)', of dat deze toch ook meer beleidsmatig zijn ingegeven (vergelijk in deze dus ook de: 'Position Paper De Bilt).

Juist in die zin had o.i. bijvoorbeeld toch ook kunnen worden verwacht, dat bijvoorbeeld ook echt een: 'Meest Milieuvriendelijk Scenario/Vergezicht/Alternatief' en meer in het bijzonder een: 'Meest Natuurvriendelijk Scenario/Vergezicht/Alternatief' was meegenomen, dat juist ook gezien de uitkomsten van de 1^e Maand van de Leefomgeving (zie in deze dus ook het: 'Participatieverslag 1^e Maand van de Leefomgeving Omgevingsvisie De Bilt (De Bilt, 2021) , maar in zekere zin ook de diverse zienswijzen zoals deze op de: 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau Omgevingsvisie De Bilt' zijn ingebracht (zie in deze dus ook de: 'Nota van Beantwoording zienswijzen NRD Omgevingsvisie De Bilt').

Wel is het dus zo dat de gemeente, zoals in zekere zin ook uit zowel de 'Koers-', als de 'Dialognotitie' naar voren komt, dus ook echt binnen d(i)e regio een eigen koers kan varen, dat dan met name ook gezien de identiteit en ook dan met name ook de kernkwaliteiten van de gemeente De Bilt en deze dan ook gezien vanuit een groter perspectief.

Bezien we dan die positie van de gemeente De Bilt e.o. in de Regio dan ziet het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de gemeente De Bilt, dat dan is gelegen op de overgang van een drietal fraaie landschappen, te weten de Utrechtse Heuvelrug, het Kromme Rijngebied en (niet op de laatste plaats) het Veenweidegebied/het Vechtplassengebied, in casus het Noorderpark, toch met name, dat met name tezamen met de andere gemeente aan de oostzijde van de stad Utrecht, als dé 'groene contramal' van de stad Utrecht.

Duurzaam, duurzaam, duurzaam

Wat betreft de diverse verstedelijkingsopties zijn daar binnen de Regio in de loop van de tijd ook diverse onderzoeken naar gedaan, waaruit dan naar voren kwam dat een '*verder gaande verstedelijking ten oosten van de lijn gevormd door de Kromme Rijn en de Vecht als bijzonder schadelijk voor de ecologische waarden van het studiegebied werden beoordeeld*' (zie in deze dus ook het rapport: 'Ecologische toetsing stedenbouwkundig modellen Regio Utrecht (Bureau Waardenburg, 1990)'). In die zin is indertijd dus voor een uitbreiding van de stad Utrecht aan de zijde Vleuten en De Meern gekozen, hetgeen dan tegenwoordig als 'Leidsche Rijn' wordt aangeduid.

Meer in het bijzonder heeft de gemeente De Bilt ook zelf in die tijd een studie laten uitvoeren naar de betekenis van de groene ruimte tussen Utrecht, De Bilt en Groenekan en waaruit dan naar voren kwam dat dat feitelijk: 'De laatste (groene) Schakel' was (zie in deze dus ook het rapport: 'De laatste schakel - De open, groene ruimte tussen Utrecht, de Bilt en Groenekan (STL, 1990)').

Juist ook gezien de betekenis van de gemeente De Bilt als deel van het 'landschappelijke hart' binnen de Noordvleugel van de Randstad (zie in deze behalve de: 'Structuurvisie 2030 De Bilt', dus ook de: 'Plan-MER', Fig. 10.1: 'Het landschappelijke hart van de Randstad', pag. 71') zou het dus goed zijn als de gemeente zich bij toekomstige ontwikkelingen daarvan bewust is en haar toekomstige koers erop zou richten om nu juist ook die groene kwaliteiten te versterken.

Wat betreft die groene kwaliteiten en dan in het bijzonder de ecologische kwaliteiten en met name ook - potenties is daar dan indertijd door STL in opdracht van het toenmalige Streekverband Zuid-Oost Utrecht ook een meer uitvoerig nader onderzoek naar uitgevoerd en waaruit dan naar voren kwam, dat ook gezien de er voorkomende gradiënten, zowel wat betreft de bodem, als het grondwater (lees met name ook: 'kwel'), dat deze nu juist ter plaatse van de gemeente De Bilt zeer hoog waren (zie in deze dus ook het rapport: 'Bouwstenen voor een ecologische visie (STL, 1991)').

Behalve in ecologisch opzicht, moet de gemeente De Bilt daarnaast ook in cultuurhistorisch opzicht van bijzondere betekenis worden geacht, dat mede ook gezien haar ontginningsgeschiedenis, die dan in belangrijke mate tot het Klooster Oostbroek teruggaat (zie in deze dus o.a. de: 'Cultuurhistorische waardenkaart De Bilt (Vestigia, 2011)' en ook de publicatie: 'Van Oostbroek tot Westbroek (Rommes, R., 2007)').

Juist ook om aan de natuur en ook landschappen van de gemeente De Bilt ook echt een kwaliteitsimpuls te kunnen geven is dan in opdracht van de gemeente niet alleen een: 'Ecoscan (Viridis et al., 2005)' opgesteld, met ook per landschapstype een groot aantal aanbevelingen, maar ook de nota: 'Ruimte voor een vitaal platteland (De Bilt, 2006)'. Eveneens is in een (meer) regionaal verband een: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)' en ook een bijbehorend: 'Beeldkwaliteitsplan LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2010)' opgesteld, met ook tal van mogelijke maatregelen om aan de binnen de gemeenten van het Kromme Rijngebied (+)⁴ voorkomende landschappen een kwaliteitsimpuls te kunnen geven (zie in deze wat betreft de gemeente De Bilt dus met name ook Bijlage 1: 'Visiekaart LOP De Bilt'). Ook is dan meer recent voor de Regio Utrecht de kansen m.b.t. het groen in beeld gebracht (zie in deze dus ook de rapporten: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (BVR, 2019)', 'Verdieping groene routes en scheggen I Landschap van de Toekomst I Landbouwkerngebied (BVR, 2019)' en ook 'U16 Ruimtelijke opgave Groen & Landschap 2020 - 2040 (BVR, 2020)'), zij het dan wel meteen ook samenhangend met de andere opgaven zoals deze voor de Regio worden voorzien, zoals die m.b.t. de wonen, werken, mobiliteit en ook de energie (zie in deze dus met name ook het: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)').

Wat betreft het geven van een groene kwaliteitsimpuls aan het binnenstedelijke gebied moet dan met name ook het: 'Groenstructuurplan De Bilt 2014 - 2024' van belang worden geacht.

Gezien de gegeven en ook al diverse malen eerder in die zin naar voren gebrachte analyse(s), dat dus mede in acht nemend de bijzondere ecologische en ook landschappelijke kwaliteiten van de gemeente De Bilt, althans in potentie, spreekt het IVN-De Bilt e.o./de

---

⁴ In het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)' zijn ook delen van de Utrechtse Heuvelrug meegenomen, althans voor zover deze binnen de grenzen lagen van de aan het betreffende LOP deelnemende gemeenten.

Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan toch haar duidelijke voorkeur uit voor een toekomstige ontwikkeling van de gemeente De Bilt, waarbij zij daarbij een meer locale en dus ook groene koers centraal stelt, dat dus ook als 'groene contramal van de stad Utrecht', dat ook gezien de stedelijke ontwikkeling die men aldaar voorziet (zie dus wederom: 'Utrecht Nabij (U-NED, 2020)') en ook het: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)' en waarbij m.b.t. de toekomstige ontwikkeling toch met name een verdergaande verstedelijking rondom de aldaar reeds voorkomende of nog te ontwikkelen OV-knooppunten van het 'wiel met (de 7) spaken' wordt voorzien).

Wat betreft het volgen een groene koers zou men daarbij dan de zogenaamde 'Donut-Aanpak' als uitgangspunt/basis kunnen nemen (zie in deze in die zin ook de onderstaande Fig.: 'Donut economics (naar K.Raworth)⁵. Dat overigens niet alleen wat betreft het geven van een kwaliteitsimpuls aan de natuur en het landschap, dus het meer leven 'in harmonie met de natuur'⁶, hetgeen uiteindelijk ook de (gezondheid van de) mens ten goede komt⁷, maar ook om zo samen met de mens/bevolking tot een meer inclusieve samenleving te komen. Dat sluit dan ook mooi aan bij het: 'Manifest SDG gemeente De Bilt' (vanuit o.a. de Werkgroep Duurzaam De Bilt en ook Fair Trade De Bilt) en ook de initiatieven om De Bilt tot een zogenaamde 'Blue zone' te ontwikkelen!

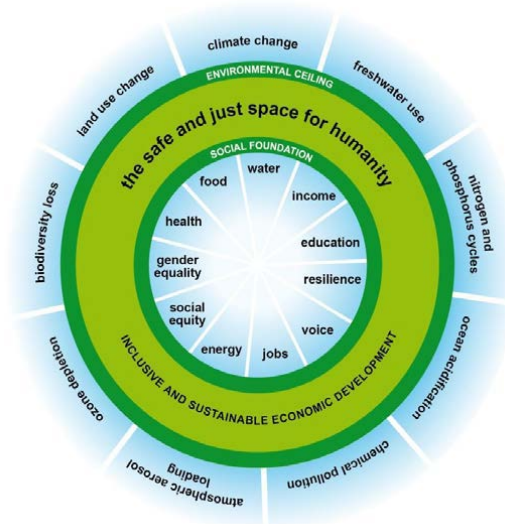

Fig.: 'Donut economics (naar K.Raworth)'

Natuurinclusief De Bilt

Gezien het hiervoor geschetste perspectief spreekt het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich dan ook een ontwikkeling die in ieder geval de draagkracht van natuur als uitgangspunt heeft, dat naast dus het tegemoet komen aan minimale behoeften van de mens. Wat dat laatste betreft zou dan men name de 'Kwaliteit van leven' centraal moeten staan, dat op basis van een bruto (lokaal) geluk.

Meer in het bijzonder zou dus De Bilt zich o.i. dan juist ook nu, dat dus ook gezien de klimaat- en ook biodiversiteitscrisis (zie in deze dus ook de diverse rapporten van het IPCC en ook het IPBES), erop moeten richten om een algehele kwaliteitsimpuls aan de 'natuur/het landschap' te geven, dat door juist ook in die zin haar reeds aanwezige kernkwaliteiten

⁵ Zie in deze ook het model van de: 'Doughnut Economics (Raworth, k., 2016)' en de nadere uitwerking daarvan door de stad Amsterdam (zie dus ook het rapport: 'The Amsterdam City Doughnut - A tool for transformatieve action (Amsterdam, 2020)').

⁶ Zie in deze dus o.a. ook het document: 'Making Peace With Nature (UNEP, 2021)'.

⁷ Zie in deze dus ook o.a. de publicatie: 'Green and Blue Spaces and Mental Health (WHO, 2021)'.

(verder) te versterken, dat dan niet alleen door de natuur actief te beschermen (vergelijk: 'Vergezicht 2'), maar daar waar er daartoe de kansen zijn - en die zijn er dus volop - deze ook daad-werkelijk verder ter versterken, dat mede ook in relatie tot nationale en ook regionale ecologische structuren (vergelijk in deze dus ook het: 'Vergezicht 3' en ook: 'Vergezicht 4').

Wat betreft die versterking van de natuur zou het o.i. dan overigens niet alleen om het buitengebied moeten gaan, maar ook om de binnenstedelijke gebieden, waar ook nog veel kansen voor een verdere vergroening aanwezig zijn, hetgeen uiteindelijk ook het algemene leefklimaat/gezondheid van de mens ten goede komt⁸.

Dit dus alles onder het (alternatieve): 'Scenario/Vergezicht Natuurinclusief De Bilt'.

Natuurlijk door de gemeente wordt hieraan ook thans reeds een belangrijke bijdrage geleverd, dat niet alleen op een hoger structuurniveau (vergelijk o.a. de directe betrokkenheid bij de aanleg van faunapassages onder diverse wegen, waaronder de N-237), maar ook door een ondersteuning door o.a. de landschapscoördinator van diverse bewonersgroepen, waaronder diverse Werkgroepen Biodiversiteit binnen de gemeente. Verder dragen dus behalve diverse bewonersgroepen en ook de binnen de diverse kernen actieve Werkgroepen Biodiversiteit hier aan bij, evenals natuurlijk o.a. ook de Agrarische Natuurvereniging Noorderpark, maar toch zou het o.i. goed zijn als de gemeente m.b.t. de te bereiken omgevingswaarden t.a.v. van natuur en landschap in haar Omgevingsvisie ook echt duidelijke doelen opneemt, zoals dus minimaal voor haar gehele grondgebied een: 'Basiskwaliteit natuur' (zie in deze dus met name ook het rapport: 'Op weg naar een basiskwaliteit natuur (Naturalis, 2021)'). Dat dus naast hogere natuurkwaliteiten m.b.t. het binnen de gemeente voorkomende Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen, als ook binnen het NNN, inclusief op plekken waar dat mogelijk is ook met zogenaamde 'wildernis-natuur' (inclusief ook grote grazers en predatoren, zoals de wolf).

Teneinde tot een dergelijk algeheel natuurherstel te kunnen komen (zie in deze m.b.t. herstel biodiversiteit i.r.t. de uitkomsten van het zogenaamde IPBES-rapport overigens ook de dienaangaande aangenomen Motie van de gemeenteraad, d.d. 11 juli 2019), staat het IVN-De Bilt/de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus een algeheel 'ecosysteemherstel' voor, dat dus inclusief ook het herstel van de grondwaterbalans (lees: kwel) van(uit) de Utrechtse Heuvelrug naar de omringende lager gelegen gebieden, de aanpak van de stikstofproblematiek en ook die van gewasbeschermingsmiddelen, evenals ook een ontwikkeling die ten allen tijde natuurinclusief is (zie in deze dus o.a. ook de rapport: 'Natuurverkenning 2050 - Scenario Natuurinclusief (WUR, 2021)' en ook het rapport: 'Natuurinclusief Nederland - Natuur overal en voor iedereen (RLI, 2022)').

Wat betreft dat natuurherstel liggen er daarnaast juist ook binnen de gemeente De Bilt kansen een 'natuurinclusieve (en ook biologische) kringlooplandbouw, dat ook gezien de ligging nabij diverse stedelijke agglomeraties. In die zin zou dus ook kunnen worden gezien of nu juist binnen de gemeente De Bilt niet een 'Pilot' in het kader van het 'Deltaprogramma Biodiversiteitsherstel' zou kunnen worden opgestart, dat dus samen met de boeren en andere betrokken, zoals dus de ANV Noorderpark, maar bijvoorbeeld ook met 'Bilt Heerlijk' teneinde in die zin zo tot de gewenste kwaliteitsimpuls voor de natuur te kunnen komen.

---

⁸ Zie wat betreft de kansen voor een vergroening van de binnenstedelijke gebieden dus o.a. de publicatie: 'Groen in en om de Stad (Staat van Utrecht, 2018)', evenals de mogelijkheden die deelname aan de: 'Groene stad challenge' in die zin kan bieden (zie ook www.groenstadchallenge.nl).

Wat betreft de financiering van die algehele kwaliteitsimpuls zouden dan de mogelijkheden in het kader van o.a. het: 'Groen groei mee-Pact' kunnen worden gezien.

Dat zo de gemeente De Bilt, dat ook gezien de kansen/potenties, dus een voorbeeldgemeente voor vele andere gemeenten en dan in het bijzonder ook die binnen de Regio Utrecht mag worden, zij het dat natuurlijk ook andere gemeenten op dat gebied (gelukkig) niet stilzitten.

Wat hierbij dan wel ook speelt is dat als je dan de diverse: 'scenario's/vergezichten' beziet, dat men een kwaliteitsimpuls voor de natuur/biodiversiteit nogal eens binnen een en hetzelfde scenario/vergezicht tegelijkertijd koppelt aan een grotere beleefbaarheid van het landschap of een algehele meer parkachtige inrichting van het buitengebied (zie wat betreft dat laatste dus met name ook het: 'Vergezicht 4').

Zoals ook tijdens de bijeenkomst voor de 'stakeholders' reeds naar voren gebracht is in het verleden met name over een verdergaande recreatieve ontwikkeling van het Noorderpark, maar in zekere zin ook van Groenraven-Oost, al heel wat te doen geweest.

Met name m.b.t. een toename van het aantal recreatieve paden bij de: 'Planwijziging Noorderpark' is toen ook een zogenaamde: 'Passende beoordeling' uitgevoerd en daaruit kwam toen toch naar voren dat er t.a.v. de aanleg van d(i)e recreatieve paden ook grenzen zijn, zoals dat o.a. (en o.i. dan met name ook) t.a.v. de purperreiger het geval is, die erg verstoringsgevoelig voor recreatie is, maar waarbij uiteindelijk de 'overall-effecten', dat ook gezien de aanleg van nieuwe natuur, als neutraal werden ingeschat (zie in deze dus o.a. ook het rapport: 'Habitattoets Herinrichting Noorderpark (RoyalHaskoning, 2009)')⁹.

Juist ook in die zin moet het o.i. van belang worden geacht telkens bij ontwikkelingen nadrukkelijk ook vanaf het begin rekening te houden met de aanwezige en ook beoogde natuurwaarden, dus altijd uit te gaan van 'natuur- en landschapsinclusief ontwerpen', inclusief ook de eventuele toetsen die daarbij horen. Als we het dan over een bepaalde recreatieve ontwikkeling hebben, zoals voor het Noorderpark, dient daarbij dus nadrukkelijk gezien de voor Natura 2000-gebieden wettelijk van kracht zijnde 'externe werking' ook met de effecten daarvan op de natuur rekening te worden gehouden, dat dus ook op basis van de voor een betreffend Natura 2000-gebied van kracht zijnde instandhoudingsdoelstellingen.

Overigens wordt in de: 'PlanMER, Deel A' ten aanzien van de effecten op Natura 2000-gebieden aangegeven, ook al is dan het algehele uitgangspunt (overeenkomstig de 'voorlopige koers') dat van ontwikkelingen geen significante effecten op zowel Natura 2000-gebieden en ook het NNN mogen optreden, dat voor alle vergezichten negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, zij het dat in die zin dus geen zogenaamde 'Passende beoordeling' is gemaakt, zij het wel dat m.b.t. mogelijke effecten van stikstof i.r.t. zowel de per 'scenario/vergezicht' beoogde woningbouw en ook oppervlakte bedrijventerrein er dus een eerste doorrekening heeft plaatsgevonden (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 9.3: 'Special Stikstofdepositie'). Wat betreft dat laatste komt daaruit dan naar voren dat van alle vergezichten een bepaald negatief effect van stikstof op Natura 2000 gebieden is te verwachten, waarbij het dan tevens de vraag is of in die zin een bepaald

---

⁹ Hierbij kan dan worden aangetekend dat met name ook het IVN-De Bilt e.o. zeer kritisch was over dat rapport, dat ook i.r.t. tot de: 'Second Opinion Habitattoets Planwijziging Noorderpark (Bureau Waardenburg, 2009)', zij het dat zij uiteindelijk tegen de door het College van GS voor de aanleg van de paden in kader van de Natuurbeschermingswet verleende vergunning toen geen beroep heeft aangetekend.

vergezicht uiteindelijk in juridische zin wel haalbaar/realistisch is, dat ook gezien de diverse uitspraken die in die zin inmiddels door diverse rechterlijke instanties zijn gedaan¹⁰.

Juist vanuit het perspectief/scenario/vergezicht: 'Natuurinclusief De Bilt' gaat vanuit het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist dan met name wat betreft (het thema) 'wonen (en werken)', dat dus ook gezien het groene DNA van de gemeente De Bilt, de voorkeur uit naar het: 'Vergezicht 1 - Lokaal profileren, lage dynamiek'. Dus dat men zich wat betreft de bevolkingsgroei en dus ook m.b.t. de daarmee samenhangende stedenbouwkundige ontwikkeling richt op een 'constant inwonertal', hetzij een inwonertal op basis van het zogenaamde 'migratiesaldo-nul', waarbij ook gezien het binnen de regio optredende fenomeen van het zogenaamde 'roltrapmodel' er toch altijd wel van de bepaalde dynamiek sprake zal zijn.

Wat betreft de 'economie' zou de Bilt zich als een voorbeeldgemeente op het gebied van een duurzame en dus ook circulaire economie kunnen ontwikkelen. Daarbij liggen er o.i. dan niet alleen kansen op het gebied van de 'life-sciences', dat dus ook gezien de ligging in de nabijheid van het USP, zij het dan wel zorgvuldig afgewogen en passend bij het groene DNA van de gemeente De Bilt, maar in het bijzonder ook op het stimuleren van een 'locale duurzame en met name ook groene bedrijvigheid', die ook streekgebonden is en waarvan inmiddels er diverse initiatieven zijn (zie dus o.a. ook alle activiteiten zoals deze in het kader van 'Bilts Heerlijk' thans worden ontwikkeld).

Ten aanzien van de 'energietransitie', dat dus i.r.t. de klimaatproblematiek, is het IVN De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er altijd een voorstander van geweest, dat elke gemeente zo mogelijk ernaar streeft om binnen haar eigen grondgebied klimaatneutraal te worden en voor zover dat gezien aanwezige waarden echt niet mogelijk is dan op een hoger schaalniveau, dus bijvoorbeeld op het niveau van de Regio (vergelijk dus ook de: 'RES Regio Utrecht 1.0'), te bezien hoe zo tot integrale oplossingen kan worden gekomen. Dat daarbij dan maximaal op besparen wordt ingezet spreekt dan voor zich want 'alles wat je bespaart hoeft immers niet duurzaam te worden opgewekt' (vergelijk dus ook het principe van de 'Trias Energetica'). Daarnaast zou dus ook primair moeten worden ingezet op de 'Zonneladder' en voor zover dan nog zonnevelden of wind nodig is voor het opwekken van duurzame elektrische energie, dan dient daarbij in ieder geval een zorgvuldig afweging m.b.t. daarmee in het geding zijnde waarden plaats te vinden, zoals die van natuur, landschap en cultuurhistorie, evenals m.b.t. wind uiteraard ook de gezondheidsaspecten, zoals die m.b.t. geluid. Ook dient te worden bezien hoe zo toch tot een bepaalde meerwaarde voor de natuur en het landschap kan worden gekomen (vergelijk in deze dus ook de 'Toolbox natuurinclusief energietransitie').

Voor zover de klimaatverandering toch doorzet, dat o.i. dan wel mede namens een falend beleid (of zo men wil aanpak), dat ook aangezien al begin jaren negentig de urgentie van de aanpak van de klimaatproblematiek door (bepaalde) milieuorganisaties, zoals o.a. Milieudefensie, hoog op de politieke agenda is gezet, dan dienen er in het kader van de klimaatadaptie in ieder geval maatregelen te worden genomen, waarbij de betekenis die daarbij aan een verdere vergroening moet worden toegekend evident is, zoals m.b.t. beperken hittestress, etc. (zie in deze ook de RAS Regio Utrecht Zuid-West' en wat betreft De Bilt zelf: 'De Klimaatadaptievisie - De Bilt Klimaatbestendig (2021)').

---

¹⁰ Zie wat betreft een mogelijke aanpak dus wel ook de zogenaamde: 'Kamerbrief met hoofdlijnen gecombineerde aanpak natuur, water en klimaat in het landelijke gebied en van het bredere stikstofbeleid (Minister. voor Natuur en Stikstof, 2022)'.

Ook met betrekking tot het bereiken van diverse 'leefomgevingskwaliteiten', zoals m.b.t. de kwaliteit van de lucht, het geluid, de bodem, het water, etc., liggen er vele kansen, waarbij het o.i. goed zou zijn daarbij daadwerkelijk m.b.t. de luchtkwaliteit en de geluidsbelasting te streven naar de zogenaamde WHO Advieswaarden (vergelijk in deze overigens m.b.t. de luchtkwaliteit ook het zogenaamde: 'Schone Lucht Akkoord (SLA)'). Maar dan zouden deze wel ook als zodanig in de Omgevingsvisie moeten worden vastgelegd (vergelijk overigens ook het eerder door de gemeente vastgestelde: 'Milieubeleidsplan 2006 - 2009', dat met ook duidelijk doelen/milieukwaliteitsprofielen per als zodanig onderscheiden gebiedstype, hetgeen dan later door het een duurzaamheidsprogramma is vervangen)¹¹.

Niet alles kan overal

Uiteindelijk gaat het dus wel ook om een integrale aanpak (zie in deze dus o.a. ook de publicatie: 'Grote opgaven in een beperkte ruimte - Ruimtelijke keuzen voor een toekomstbestendige leefomgeving (PBL, 2021)', waarbij ook telkens wordt gezien hoe meerdere doelen tegelijkertijd kunnen worden gefaciliteerd. Ook daarbij zijn er evenwel ook beperkingen, want lang niet altijd laat de ene kwaliteit zich zondermeer verenigen met een andere kwaliteit, zoals een hoge natuurkwaliteit met een intensieve recreatieve ontwikkeling/ontsluiting.

In die zin moet dus o.i., dat ook vanuit een breder perspectief, juist ook aan een meer gebiedsgerichte benadering een belangrijke betekenis worden toegekend, dat zonder daarbij de belangrijke overgangen tussen diverse gebieden uit het oog te verliezen, juist ook aangezien aan overgangen/gradienten ook in ecologische zin een belangrijke betekenis kan worden toegekend. Juist ook in die zin zou het dan ook goed zijn als er naast de o.i. toch meer op een stedelijke ontwikkeling gerichte beelden van de diverse 'Vergezichten' ook de kansen van de diverse buitengebieden van de gemeente, zoals die m.b.t. de Utrechtse Heuvelrug, het Kromme Rijngebied en ook het Vechtplassengebied/Noorderpark, meer expliciet in beeld worden gebracht. Dat ook aangezien immers 'niet alles overal kan'¹².

Tijdens de 'stakeholdersbijeenkomst' m.b.t. het toch mogelijk maken van bepaalde ontwikkelingen ook gezinspeeld op bepaalde 'spelregels (lees: voorwaarden 'waaronder bepaalde ontwikkelingen wel kunnen plaatsvinden'. Natuurlijk is het goed bij bepaalde ontwikkelingen ook duidelijke voorwaarden te stellen, zoals het 'Nee, tenzij-principe' t.a.v. van bijvoorbeeld het NNN en ook het: 'Groen-tenzij' m.b.t. het al dan niet verharding van oppervlakten bij (binnen)stedelijke ontwikkelingen, evenals dat een ontwikkeling altijd 'natuurinclusief' is, maar o.i. gaat het bij de keuzen die worden gemaakt vaak ook om een juiste grondhouding, dat van de participant, waarbij de mens zich niet langer boven de natuur plaatst, maar de natuur juist als een gelijkwaardige partner gaat zien (zie in deze dus ook onderstaande Fig.: '*Van mens als heerser/rentmeester naar die van partner/participant*').

¹¹ Zie in deze overigens o.a. ook de publicatie: 'Leidraad duurzame gebiedsontwikkeling – Vernieuwd instrumentarium leefbaarheid/duurzaamheid in ruimtelijke plannen (Provincie Utrecht, 2015)'.
¹² Zie in deze dus ook het eindadvies van de Commissie Remkes m.b.t. de stikstofproblematiek: 'Niet alles kan overal (Commissie Remkes, 2020)'.

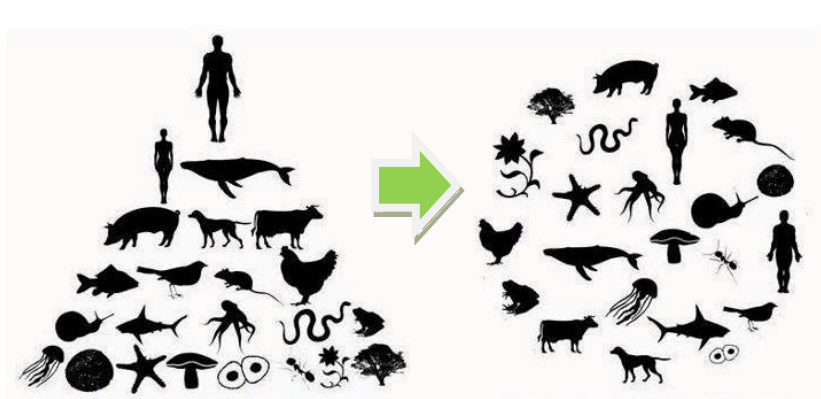

Fig...: *Van mens als heerser/rentmeester naar die van partner/participant*

Meer in het bijzonder zou het o.i. dus ook goed zijn, aangezien dus 'niet alles overal kan', dat in de Omgevingsvisie ook wordt aangegeven hoe men dan de verschillende waarden tegen elkaar wil afwegen, evenals welke rol participatie daarbij dan speelt, zoals bijvoorbeeld op basis van zogenaamde 'Omgevingstafels'.

Dat dus goed als er uiteindelijk ook een integrale visiekaart zou komen, zodat ook in ruimtelijke visuele zin duidelijk wordt welke richting de gemeente voor de toekomst op wil gaan (vergelijk in deze dus ook de Visiekaart uit de 'Structuurvisie De Bilt 2030').

3. Specifieke aspecten

Hier zal eerst nog bij diverse thema's i.r.t. de 'scenario's/vergezichten' worden stilgestaan, evenals bij de kansen m.b.t. gebiedsgerichte uitwerkingen, zowel per gebied, als per dorp. Daarna zal nog kort bij de randvoorwaarden worden stilgestaan, alvorens nog nader zal worden ingegaan op de: 'Plan-MER'.

3.1 Thema's i.r.t. de scenarios/vergezichten

Hierbij zal dan kort bij diverse thema's worden stilgestaan zoals deze in de: 'Dialognotitie' en aan de orde worden gesteld, dat ook i.r.t. het viertal scenario's/vergezichten (zie voor het algehele overzicht met name ook de: 'Dialognotitie', 'Schema Vergezichten', pag. 21, evenals voor de (globale) ruimtelijke vertaling van de diverse vergezichten de: 'Dialognotitie', pag. 39 én ook de betreffende Bijlage 1: 'Overzicht thematische uitwerking vergezichten').

Buitengebied: landschap, natuur en landbouw

Landschap

In de 'voorlopige koers' wordt dan in de: 'Dialognotitie' aangegeven dat het landschap de duurzame onderlegger is voor het ruimtelijke gebruik en ook de ontwikkeling. Op zich is dat natuurlijk mooi, zij het dat het dan wel goed zou zijn als daar dan ook een nadere invulling aan wordt gegeven, dus door ook daadwerkelijk in de Omgevingsvisie te waarborgen dat dat ook daadwerkelijk gebeurt. Dat dus door bij elke ontwikkeling op basis van de zogenaamde 'Lagenbenadering' de aanwezige kwaliteiten/waarden (van de bodem, het water, de natuur, het landschap, de cultuurhistorie) in kaart te brengen, dat ook vanuit een breder perspectief, alvorens te bezien, dat ook gezien gegeven beleidskaders/visies, of een bepaalde ontwikkeling al dan niet aanvaardbaar is en zo, ja hoe dan zo zorgvuldig met die waarden rekening te houden, evenals deze zo mogelijk te versterken (vergelijk in deze dus ook het principe van: 'Natuurinclusief ontwerpen').

Beleving

Meer in het bijzonder wil de gemeente dan overeenkomstig de 'voorlopige koers' inzetten op een goede recreatieve toegankelijkheid in combinatie met de beleving van de groenblauwe structuren en de cultuurhistorie zoals die van de Utrechtse Heuvelrug, de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de landgoederen. Dat teneinde zo de recreatieve sector te versterken. Daarbij wil men dan wel de kwetsbare natuurwaarden ontzien. Bij de diverse 'scenario's/vergezichten' wordt hierbij dan minder of juist sterker op ingezet.

Natuur

Hierbij wordt in de 'voorlopige koers' dan toch met name ingezet op een bescherming van het binnen de gemeente voorkomende Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen, evenals ook de binnen de gemeente voorkomende NNN-gebieden en ook het zogenaamde 'ganzenrustgebied'.

Verder wil men in de binnenstedelijke gebieden, dus de dorpskernen, de bestaande groenstructuren behouden en waar mogelijk versterken, dat overeenkomstig het gemeentelijke: 'Groenstructuurplan 2014 - 2024', evenals de biodiversiteit versterken. Ook wil men bij ontwikkelingen duidelijke randvoorwaarden stellen, zoals door het toepassen van het: 'compensatie-beginsel' en ook een ecologisch beheer van het groen.

Wat betreft de 'scenario's/vergezichten' wordt men dan kennelijk vooral inzetten op diverse niveaus van de bescherming van de natuur, evenals ook het al dan niet sterker verbinden van de lokale natuur met die van de regionale ecologische structuren.

Landbouw

Hierbij wordt er dan m.b.t. de 'voorlopige koers' op gewezen dat het beleid van de rijksoverheid (en overigens ook de provincie Utrecht) erop is gericht om tot een duurzame kringlooplandbouw te komen. Tevens wil men m.b.t. vrijkomende agrarische bebouwing (zogenaamde 'VAB's') kleinschalige bebouwing toestaan, die natuurinclusief is.

Vergezichten

Bij de diverse vergezichten, worden dan m.b.t. het landschap, de natuur en de landbouw 'de uitersten van het speelveld' geschetst, zoals m.b.t. de mate waarin de natuur wordt beschermd en al dan niet (verder) wordt verbonden met de regionale ecologische structuren, de mate waarin het landschap (gezoned) toegankelijk wordt gemaakt voor recreanten, de mate waarin delen van het landschap (lees: het veenweidegebied) worden vernat, hetgeen dan uit de 'Basisverkenning/Atlas' naar voren zou zijn gekomen¹³ én ook de mate waarin en de wijze waarop een transitie naar natuurinclusieve kringlooplandbouw met kleinschalige producten voor de regio wordt gestimuleerd.

Zoals ook in het hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' reeds aangegeven staat het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. voor een duidelijkere en ook nog meer prominente groene koers van de gemeente De Bilt, dat dus niet alleen vanwege haar groene positie binnen de regio, maar juist ook gezien het groene DNA van de gemeente, evenals de kansen die er in die zin zijn tot een algehele versterking van die groene kwaliteiten te komen, dat dan niet alleen t.b.v. de natuur zelf, maar uiteindelijk ook voor de mens (vergelijk dus ook de

---

¹³ Overigens heeft het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat niet zo in de 'Basisverkenning/Atlas' kunnen afleiden, althans niet direct, zij het dat teneinde in het veenweidegebied een verdere bodemdaling te kunnen voorkomen, de waterpeilen hier natuurlijk wel omhoog zouden moeten worden gebracht.

zogenaamde 'ecosysteem-diensten' die de natuur aan de mens biedt)¹⁴. In feite is het groen het groene goud van de gemeente¹⁵. Dat dan op basis van het leidende thema: 'Natuurinclusief De Bilt'.

Bezien we dan de diverse scenario's/vergezichten dan is het toch voor het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. nog niet geheel duidelijk wat m.b.t. de natuur dan ook echt de verschillen tussen de betreffende 'scenario's/vergezichten' zijn. Natuurlijk bij bepaalde scenario's wordt duidelijker gekozen voor een natuurinclusieve landbouw, zoals in 'Scenario/Vergezicht 2', hetzij voor het 'vernatten', zoals in de 'Scenario's/Vergezichten 3 en 4', dat ook met een onderscheid tussen deels en geheel vernatten, evenals ook voor het al dan niet verbinden van de lokale natuur met regionale ecologische structuren, zoals eveneens in de 'Scenario's/Vergezichten 3 en 4', hetzij ook in de mate waarin de natuur en landschap dan toegankelijk en beleefbaar is voor recreanten. Maar aangezien dat niet nader is uitgewerkt, is het toch moeilijk daar ook echt een beeld van te krijgen. Natuurlijk, dit zijn wel allemaal factoren die mede de kwaliteiten van de natuur bepalen, maar over de natuurkwaliteit(en) zelf die je dan in een bepaald gebied uiteindelijk wil bereiken, inclusief ook die m.b.t. de biodiversiteit, zeggen de gegeven factoren dan o.i. nog niet zo heel veel.

Zoals eveneens in hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' aangegeven zou het dus goed zijn als de gemeente in haar omgevingsvisie toch nog meer expliciet t.a.v. natuur, evenals daarmee dus in feite ook t.a.v. het landschap, aan zou geven welke exacte natuurdoelen men dan na wil streven, zoals het binnen een bepaalde termijn in alle gebieden, of deze nu tot het buitengebied of de binnenstedelijke gebieden behoren, tot een bij een bepaalde landschapstype/dorp behorende 'Basiskwaliteit natuur'.

Daartoe zou dan nog wel eerst een soort van 'benchmark' moeten plaatsvinden¹⁶, waarvoor dan tevens de: 'Ecoscan gemeente De Bilt (Viridis et al, 2005)' zou moeten worden geactualiseerd. Een eerste aanzet zou daartoe dan al wel kunnen worden gegeven door afhankelijk van het betreffende gebied/landschapstype, evenals dorp, bepaalde icoon- of ambassadeursoorten aan te wijzen, evenals bijvoorbeeld ook een 'bio-morfologische kaart' op te stellen waarop dan per als zodanig onderscheiden gebied/zone/wijk de kansen die er zijn om de biodiversiteit te herstellen zijn aangegeven (vergelijk in deze dus in zekere zin ook de: 'Ecoscan gemeente De Bilt (Viridis et al, 2005)', zij het dan zo mogelijk alsnog geactualiseerd, evenals bijvoorbeeld ook de: 'bio-morfologische kaart' van de gemeente Ede)¹⁷.

In ieder geval zal daarbij dan inderdaad tevens moeten worden gezien hoe in algehele zin tot een ecologische structuurversterking kan worden gekomen, dus hoe de verbinding met de regionale ecologische structuren kan worden versterkt. Wel zou het dan goed zijn als men dan ook in het kader van de Omgevingsvisie dan eveneens meer exact zou aangeven wat men daarbij dan beoogd..

Wat betreft de Heuvelrug gaat het o.i. dan bijvoorbeeld om de realisatie van de een robuuste ecologische verbinding met de Veluwe, evenals bijvoorbeeld ook de realisatie van een

¹⁴ Zie in deze dus o.a. de website: 'www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl).

¹⁵ Zie in deze dus o.a. ook de publicatie: 'Het geld groeit op onze Heuvelrug (Bade, T., 2005)'.
¹⁶ Zie in deze overigens o.a. ook de rapporten: 'Ecologisch assessment van de landschappen van Nederland (BBNE, 2022)', inclusief ook het daarbij behorende bijlagenrapport.

¹⁷ Zie in het algemeen voor de kansen die er m.b.t. het beschermen en versterken van de natuur/biodiversiteit in de Omgevingsvisie/het Omgevingsplan zijn en dan in bijzonder ook het stedelijke gebied o.a. ook de publicatie: 'Bouwstenen biodiversiteit in het Omgevingsplan (Bureau Stadsnatuur, 2021)'.

ecoduct over de N-234 (zie voor het algehele overzicht ook Bijlage 2: 'Natuurbruggen Utrechtse Heuvelrug (Utrechts Landschap, 2013)').

Met betrekking tot met name het Kromme Rijngebied wordt daarbij in het kader van het: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)' dan o.a. ook ingezet op de realisatie van wat ook wel als de 'Kromme Rijn Corridor' wordt aangeduid (zie in deze dus o.a. ook de onderstaande Fig.: '*Ruimtelijke opgaven Groen en Landschap U-16* (uit: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)'¹⁸), hetgeen zeker ook in ecologische zin kansen biedt om zo tot een ecologische structuurversterking te kunnen komen (vergelijk in deze ook het initiatief om hier tot een: 'Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL)' te kunnen komen¹⁹), maar ook daarbij is het van belang een juiste balans tussen de aanwezige (en de nog te ontwikkelen) natuur aan te houden en bijvoorbeeld een eventueel verdergaande recreatie ontsluiting van dit kwetsbare gebied.

Men name voor het Vechtplasseengebied moet dan met name ook de realisatie van de zogenaamde '(Natte) Groene Ruggengraat' van belang worden geacht, waaraan overigens door diverse partijen al vorm wordt gegeven.

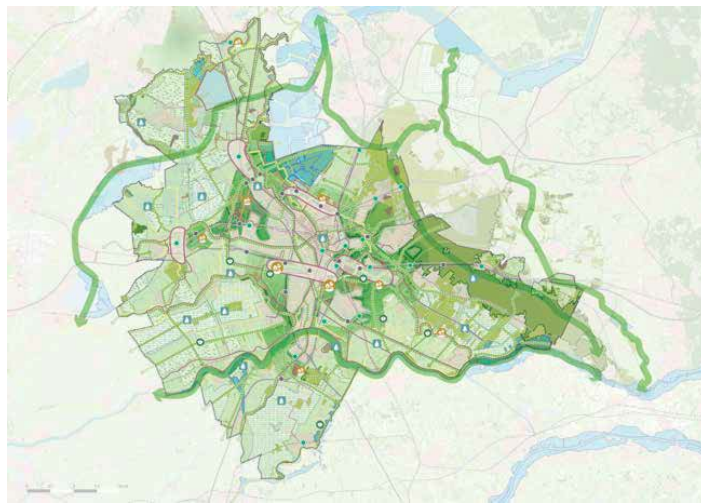

Fig.: '*Ruimtelijke opgaven Groen en Landschap U-16* (uit: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)')

Teneinde dan bepaalde natuurdoelen ook echt te kunnen halen is dan t.a.v. bepaalde milieufactoren ook echt een algeheel 'ecosysteem-herstel' noodzakelijk.

Daarbij gaat het dan bijvoorbeeld allereerst om een herstel van de grondwaterbalansen tussen de Heuvelrug en de aangrenzende lager gelegen gebieden. Met de: 'Blauwe agenda' is hier gelukkig nu ook de aandacht voor (zie in deze dus o.a. ook het rapport: 'Bouwstenen Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug (Hydrologic, 2021)'), maar waar het om gaat dat ook hierbij dus wezenlijke keuzen worden gemaakt. Dat dus door o.a. naar alternatieve oplossingen voor de drinkwaterwinningen en andere grondwaterwinningen op de Heuvelrug (en de directe omgeving daarvan) te zoeken, dat dus naast het afkoppelen van verharde oppervlakten én ook het beter vasthouden van water in de aan de Heuvelrug grenzende lager gelegen gebieden, etc. (zie in deze dus ook de diverse opties die daartoe in het

¹⁸ Zie wat betreft de nadere onderbouwing t.a.v. groene ambities in het: 'IRP (Regio Utrecht, 2021)' dus ook de rapporten: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap (BVR, 2019)', 'Verdieping groene routes en scheggen | Landschap van de Toekomst | Landbouwkerngebied (BVR, 2019)' en ook 'U16 Ruimtelijke opgave Groen & Landschap 2020 - 2040 (BVR, 2020)'.

¹⁹ Vergelijk overigens ook de aanwijzing door de gemeente De Bilt van de Biltse Duinen als gemeentelijk 'Landschapsmonument', dat als eerste gemeente in Nederland.

rapport: 'Bouwstenen Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug (Hydrologic, 2021)' worden gegeven en ook de effectiviteit daarvan²⁰.

In die zin dus wel ook goed dat bij diverse 'scenaio's/vergezichten' naar de optie van het 'vernattig' van de veenweidegebieden wordt gekeken, dat overigens ook in relatie tot de bodemdaling en het vasthouden van koolstof. Wel is het daarbij dan van belang wel ook goed naar de eventuele gevolgen voor de waterkwaliteit, inclusief ook de kwel, te kijken. O.i. moet juist ook in die zin een algeheel herstel van het grondwatersysteem van belang worden geacht, dat met dus ook het herstel van de kwel, evenals met ook het beter vasthouden van dat kwelwater, aangezien je anders al snel uitkomt op het aanvoeren van gebiedsvreemd water van elders, hetgeen nu juist vaak ten koste gaat van de ter plaatse aanwezige bijzondere aquatisch-gebonden natuurwaarden, zoals die aan kwel (zie wat betreft aan de kwel gebonden natuurwaarden dus o.a. ook de: 'Ecoscan De Bilt (Viridis, 2005)').

Verder moet met name ook de aanpak van de stikstofproblematiek urgent worden geacht, dat dan niet alleen voor de Natura 2000-gebieden, maar voor de natuur in het algemeen, zowel de landnatuur²¹, inclusief die van het NNN, maar ook de waternatuur²².

Wat betreft de biodiversiteit wordt dan in de: 'Plan-MER, Deel A' aangegeven dat deze van oost naar west toeneemt, dat op basis van de bevindingen uit de: 'Atlas voor de leefomgeving' (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER, Deel A', Fig. 9.3: 'Soortendiversiteit gemeente De Bilt, pag. 63). Dat ligt naar verwachting ook voor de hand gezien de ligging in het westen van de gemeente van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen, waarbij in het verleden al vele maatregelen zijn genomen om hier tot een herstel van de natuur te komen, waaronder de voor dat gebied karakteristieke trilvenen.

Zoals eveneens reeds onder Hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' naar voren gebracht is het nu juist het mooie van de gemeente De Bilt dat daar diverse landschapstypen voorkomen met ook (deels) hun meer gebiedseigen biodiversiteit, evenals dus ook diverse overgangen/gradiënten. Juist bij de inrichting en ook het beheer liggen er dan ook vele kansen zo tot algehele versterking van de biodiversiteit te komen. In die zin zou het o.i. dus wel ook goed zijn als door de gemeente een: 'Natuur-/Biodiversiteitsvisie' zou worden opgesteld, met dus (minimaal) het bereiken van een 'Basiskwaliteit Natuur' als (voorlopig) doel, dat dus zowel met betrekking tot de natuur in de buitengebieden, als de binnenstedelijke gebieden, evenals zij bijvoorbeeld bij elke ontwikkeling een: 'Biodiversiteitstoets' verplicht zou stellen (vergelijk ook de gemeente Houten).

Dan is er m.b.t. de natuur dus wel degelijk ook een bepaalde spanningsveld tussen bepaalde functies aanwezig, zoals tussen natuur en de landbouw (vanwege de belasting met o.a. nutriënten, waaronder fosfaat en stikstof, maar ook door het gebruik gewasbeschermingsmiddelen), de natuur en de recreatie (vanwege de verstoring) en natuurlijk ook tussen de natuur en wonen (niet alleen vanwege het directe ruimtebeslag, maar ook door verstoring (door licht en geluid en ook menselijke activiteiten), de extra emissie en ook depositie van stikstof op de natuur, etc.).

²⁰ Wat betreft eventuele alternatieven voor de grondwaterwinningen op de Heuvelrug is daarna overigens in het verleden wel ook al regelmatig gekeken (zie in deze o.a. het: 'MER vervangende productiecapaciteit (Royal Haskoning, 2004)', maar heeft dat o.i. nooit tot een echt fundamentele aanpak geleid.

²¹ Zie in deze dus met name ook het rapport: 'Effecten van stikstofdepositie nu en in 2030 – een analyse (B-ware, 2021)'.

²² Zie dus o.a. ook het rapport: 'Ecologische effecten van stikstof op Nederlandse oppervlaktewateren (Kennimpuls Waterkwaliteit, 2022)'.

Met betrekking tot de landbouw zou het dus inderdaad mooi zijn als op een kringlooplandbouw wordt ingezet, dus tevens bij voorkeur biologisch en ook natuurinclusief is. Wel zou het goed zijn als hierbij ook bijzondere aandacht aan dierenwelzijn zou worden gegeven (zie in deze dus ook de: 'Concept-Nota Dierenwelzijn De Bilt'), evenals toch ook op het terugdringen van milieu- en gezondheidsbelastende factoren, ook al is dat wellicht inherent aan een transitie naar een kringlooplandbouw en dan met name ook een natuurinclusieve landbouw. Als men evenwel in die zin geen heldere doelen opneemt, zoals m.b.t. geur, etc., uiteraard voor zover mogelijk, dan is het wel de vraag of men de in die zin gewenste doelen uiteindelijk ook zal bereiken.

Teneinde dan tussen de natuur en de recreatie een betere balans te realiseren is dan allereerst toch ook duidelijke recreatieve zonerings dringend noodzakelijk, inclusief ook echte rustgebieden, dat dus ook gezien de negatieve effecten van de recreatie op de natuur²³. Daartoe is dan bijvoorbeeld voor de Heuvelrug door het Nationale Park Utrechtse Heuvelrug ook een eerste aanzet gegeven, zij het dat daarover kennelijk nog wel nadere overleggen plaatsvinden.

Verder moet juist ook in die zin met name ook de aanleg van extra nieuw groen rondom de grootstedelijke gebieden van groot belang worden geacht, zoals rondom de stad Utrecht (zie in deze dus ook o.a. ook het rapport: 'Groen groeit mee - Opgaven in beeld (Bureau Buiten, 2021)' en bijvoorbeeld ook: 'U16 Ruimtelijke opgave Groen & Landschap 2020 - 2040 (BVR, 2020)').

In ieder geval moet o.i., zoals ook hiervoor in het Hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' reeds aangegeven, de mogelijkheden om in het Noorderpark tot een verder recreatieve versterking te komen, laat staan aldaar tot de ontwikkeling van een 'park' te komen en waarbij dan de recreatie meer centraal komt te staan, zoals dat dan kennelijk met het 'Scenario/Vergezicht 4' wordt beoogd, naar verwachting toch in strijd worden geacht met de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen. Juist ook teneinde m.b.t. de reactie toch tot bepaalde oplossingen te komen is bijvoorbeeld wel ook door de Werkgroep Sandwijck het initiatief genomen om voor het zuidelijke gedeelte van de gemeente tot een 'Liniepark' te komen, waarbij de rust/het rustgebied op het landgoed Sandwijck, dat dan als een belangrijke schakel in de ecologische structuur tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied kan worden gezien (zie in deze dus ook Bijlage 3: 'Folder natuur verbinden en behouden'), kan worden behouden (zie in deze dus ook Bijlage 4: 'Folder Liniepark Rijnsweerd').

Wat betreft het spanningsveld tussen de natuur en wonen is het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er dus een voorstander van dat overeenkomstig de 'Ladder van duurzame verstedelijking' toch met name de oplossingen daarvoor in de binnenstedelijke gebieden worden gezocht, dat dus wel ook met respect voor aldaar aanwezige en nog te ontwikkelen natuurwaarden (zie overigens verder ook hieronder onder het hoofde: 'Wonen').

Bodem, water en klimaatadaptatie

Hierbij wordt dan t.a.v. de 'voorlopige koers' aangegeven dat men in ieder geval bijzondere aandacht wil geven aan klimaatadaptatie, dat door m.b.t. onnodige verhardingen te verwijderen, verharde oppervlakten zoveel mogelijk af te koppelen en bij nieuwe ontwikkelingen uit te gaan van het: 'Groen, tenzij-principe', etc. (zie in deze dus met name ook het beleidsdocument: 'De Klimaatadaptievisie - De Bilt Klimaatbestendig (2021)').

---

²³ Zie in deze dus o.a. ook het rapport: 'Recreatie en natuur (WUR, 2012)'.

Zoals evenwel ook hiervoor in Hoofdstuk 1.2: 'Algemeen' reeds aangegeven zou t.a.v. het (grond)water, maar in ook waar dat aan de orde is m.b.t. de bodem hierbij toch in eerste instantie moeten worden uitgegaan van een algeheel '(eco)systeemherstel'. Een meer natuurlijk watersysteem en ook een gezonde(re) bodem zorgt immers ook voor een veerkrachtiger systeem m.b.t. de klimaatadaptie.

Wat betreft de bodem gaat het dan om o.a. de aanpak van de eutrofiering en verzuring, dat door o.a. de aanpak van de stikstofproblematiek.

Wat betref het water gaat het dan wat betreft de gemeente De Bilt met name ook om het herstel (oorspronkelijke) grondwaterbalansen tussen Heuvelrug en lager gelegen gebieden (zie ook onderstaande Fig.: '(Grond)waterrelatie Heuvelrug en aangrenzende lager gelegen gebieden (uit: 'Bodemvisie provincie Utrecht'))', dat dus door terugdringen grondwateronttrekkingen op de Heuvelrug, zoal deze voor drinkwater, evenals dus ook het waar mogelijk afkoppelen van verharde oppervlakten, dat dan wel mede afhankelijk van de kans op bodemvervuiling, zoals intensief gebruikte wegen.

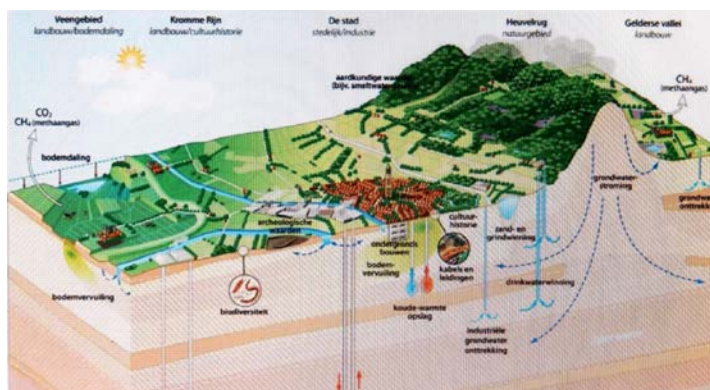

Fig.: '(Grond)waterrelatie Heuvelrug en aangrenzende lager gelegen gebieden (uit: 'Bodemvisie provincie Utrecht')

Daarnaast is ook een meer algemene aanpak van de verdroging in de lager gelegen gebieden wenselijk, zoals het veel meer vasthouden van het water, met bijvoorbeeld ook de kansen die dat biedt voor een verdergaande natuurontwikkeling (zie dus o.a. ook onderstaande Fig.: 'Gebiedsgerichte uitwerking visie HDSR Utrechtse Heuvelrug/Kromme Rijngebied (naar: 'Ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022-2027'))'.

Met name met de 'Blauwe agenda' wordt ook een aanzet tot dat '(eco)systeemherstel' gegeven, maar dan zullen o.i. daartoe dan wel ook echt duidelijke (en vaak ook ingrijpende) keuzen moeten worden gemaakt (zie hiertoe dus ook de Masterclass (op 11 juni 2021) door provinciale natuur- en milieuorganisaties: 'De natuur snakt naar water' en dan in het bijzonder ook daarbij de bijdrage van P. Verdonschot (WUR): 'De rol van water in het ecologisch systeem functioneren en de natte natuur')²⁴.

²⁴ Overigens zijn m.b.t. het herstel van de grondwaterbalans op de Heuvelrug en de lager aangrenzende gebieden in het verleden ook wel aanzetten tot gegeven, zoals in het kader van het OEDI en bijvoorbeeld ook in het kader van de aanpak van de verdroging in het kader van Groenraven-Oost (zie in deze dus o.a. ook het document: 'Groenraven-Oost – Maatregelen ter bestrijding van de verdroging (Grontmij, 2001)'), maar ook bij dat laatste project werden o.i. dan geen echte wezenlijke keuzen gemaakt, zoals het dus ook echt terugbrengen van de grondwaterwinningen, zij het dat deze op enkele plekken uiteindelijk wel heeft plaatsgevonden, maar in (zeer) beperkte mate.

Wat betreft het water zou daarnaast natuurlijk ook bijzondere aandacht naar de 'waterkwaliteit' moeten uitgaan, dat ook aangezien ook deze problematiek nog steeds urgent is (zie in deze dus o.a. aanpak in het kader van de 'Kader Richtlijn Water (KRW)'). Met name in de 'Basisverkenning/Atlas' wordt hieraan wel aandacht gegeven (zie in deze dus ook de: 'Basisverkenning/Atlas', Hoofdstuk 3.2: 'Water'), maar in de 'scenario's/vergezichten' komt dit thema niet tot nauwelijks terug, behalve dan wellicht in samenhang met de transitie naar een natuurinclusieve landbouw, terwijl ook hier dus wel degelijk van een bepaalde urgentie sprake is.

Wel is dan met name bij de: 'Scenario's/Vergezichten 3 en 4', sprake van een bepaalde mate van 'vernatting', waardoor dan de problematiek van de bodemdaling kan worden aangepakt en zo meteen ook aan de klimaatproblematiek een positieve bijdrage kan worden geleverd, maar tegelijkertijd kan dat, zoals ook hiervoor al onder het hoofde: 'Buitengebied: landschap, natuur en landbouw' en dan onder 'Vergezichten' aangegeven, dus ook een bedreiging betekenen voor de in met name het gebied alwaar men dan tot die vernatting wil komen, namelijk het veenweidegebied, aanwezige waterkwaliteiten, die dan met name ook worden bepaald door de aldaar aanwezige 'kwel'. Dat is dus naar verwachting het geval als men t.b.v. dat 'vernatten' gebiedsvreemd water' wil gaan inlaten.

Verder liggen er dus juist ook kansen m.b.t. klimaatadaptie voor een algehele vergroening van de stedelijke gebieden, hetgeen niet alleen leidt tot een betere opvang van extreme regenbuien, maar ook tot de aanpak van hittestress, evenals kan zo mogelijk ook nog een bijdrage aan de biodiversiteit kan worden geleverd, dat o.a. door bij de vergroening dan meteen ook zoveel mogelijk van ter plaatse thuishorend (en genetisch autochtoon) plantmateriaal te kiezen. Ook burgers en bedrijven kunnen hieraan natuurlijk een bijdrage leveren, dat door o.a. van hun tuin voor zover gelegen op de Heuvelrug een echte Heuvelrugtuin te maken, of van hun wijk een 'Zusterpark' van het Nationaal Park.

Fig.: 'Gebiedsgerichte uitwerking visie HDSR Utrechtse Heuvelrug/Kromme Rijngebied (naar: 'Ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022-2027')

Wonen

Wat betreft wonen wordt er dan in het viertal 'scenario's/vergezichten' van diverse ambities uitgegaan, dat van vooral bouwen vanuit de (meer) lokale behoefte, namelijk vanuit een

‘constant inwonertal’ (bij: ‘Scenario/Vergezicht 1’), namelijk door het bouwen van 800 extra woningen, of vanuit een ‘migratiesaldo-nul’ (bij: ‘Scenario/Vergezicht 2’), namelijk door het bouwen van 1.500 extra woningen, hetzij door het eveneens bouwen voor de Regio, namelijk door het bouwen van tweemaal de eigen behoefte (bij: ‘Scenario/Vergezicht 3’), dus van 3.000 extra woningen of door het bouwen van 2.200 extra woningen (bij: ‘Scenario/Vergezicht 4’).

Bij de ambities t.a.v. het wonen is daar ook al hiervoor in het Hoofdstuk 2.1: ‘Algemeen’ in algemene zin bij stilgestaan. Zoals ook daar al aangegeven is het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in die zin dus voor een meer behoudende opstelling van de gemeente De Bilt, dat ook gezien haar groene DNA/kernkwaliteiten. Dus daarbij te kiezen voor hetzij een ‘constant inwonertal’ (vergelijk ook: ‘Vergezicht 1’), hetzij uit te gaan van een ‘migratiesaldo-nul’ (vergelijk ook: ‘Vergezicht 2’), dat ook afhankelijk van de ruimtelijke mogelijkheden²⁵. Daarbij zouden dan de oplossingen binnen de ‘rode contour’/het ‘stedelijk gebied’ moeten worden gezocht, dat ook daarbij met respect voor aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, evenals aanwezige leefomgevingskwaliteiten (vergelijk in deze dus ook de ‘Ladder van duurzame verstedelijking’).

Meer in het bijzonder zou wat betreft de algehele aanpak van de woonproblematiek binnen de gemeente dus ook kunnen worden verwezen naar de diverse Adviezen van het Kennisteam Wonen, evenals ook de diverse Adviezen, zoals deze op basis van het participatietraject ‘Samen werken aan Wonen’ tot stand zijn gekomen, zowel in het algemeen (zie dus o.a. het: ‘Advies IVN-De Bilt e.o.’), als ook per kern. Uiteindelijk heeft dat dus ook tot het Advies: ‘De Bilt - Wonen in een groene omgeving (2021)’ geleid. Daarbij werd dan behalve aan een bepaalde woonopgave met name ook aan het behoud van het groen en landschap een belangrijke betekenis toegekend. In die zin zou het o.i. dus goed zijn de betreffende Adviezen toch als uitgangspunt te nemen voor de toekomstige stedenbouwkundige ontwikkeling van de gemeente.

Voor zover er dan extra woning worden gebouwd, dient daarbij dus nadrukkelijk met de op een bepaalde plek aanwezige waarden te worden rekening gehouden, zowel de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie (vergelijk ook het principe van ‘Natuurinclusief ontwerpen’), evenals leefomgevingskwaliteiten. Daarnaast dient tegelijk te worden gezien hoe die kwaliteiten zo mogelijk kunnen worden verbeterd, dat dus o.a. door meteen ook natuurinclusief in te bouwen²⁶. Dit zou dus o.i. kunnen worden gestimuleerd door daarvoor een natuurpuntenstelsel in te voeren, evenals ook de mogelijkheden daartoe op een ‘biomorfologische kaart’ aan te geven (vergelijk o.a. gemeente Ede).

Wat overigens m.b.t. de beoordeling in het kader van de: ‘Plan-MER, Deel A’ opvalt dan nu in een keer in het: ‘Beoordelingskader’ als indicator wordt gesproken van een: ‘Voorzien in eigen woningbehoefte’, terwijl overeenkomstig de: ‘Notitie Reikwijdte en Detailniveau Omgevingsvisie De Bilt’ nog sprake was van de indicator: ‘Impact potentiële locaties op de leefomgeving’, hetgeen toch een totaal andere indicator is. Dus zou het o.i. goed zijn als een dergelijke inschatting alsnog wordt gemaakt, ook al komt deze deels natuurlijk ook al in andere indicatoren, zoals die m.b.t. het thema ‘Milieu en gezondheidsbescherming’, evenals

²⁵ Hierbij kan dan ook nog wel worden aangegeven dat de gemeente De Bilt, net als overigens veel andere gemeenten op de Heuvelrug nu juist een sterfteoverschot kent (zie in deze dus met name ook het: ‘Woononderzoek De Bilt (Companen, 2020)’), hetgeen er dus wel degelijk toe leidt dat er zeker op termijn toch sowieso bepaalde aantallen woningen voor de woningmarkt beschikbaar komen.

²⁶ Zie in deze dus o.a. de publicatie: ‘Aan de slag met natuurinclusief bouwen (Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, 2019)’.

in zekere zin ook in de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 16: 'Special: Uitbreiding buiten de rode contour'. Maar dan toch zou het o.i. goed zijn meer specifiek t.a.v. het thema wonen nu juist ook echt de milieueffecten daarvan in kaart te brengen, juist ook aangezien dat toch een thema is dat in het recente verleden al heel wat heeft losgemaakt in de samenleving.

Economie

Hierbij zet men bij de 'voorlopige koers' dus in op een verdere versterking van de 'life sciences' en dus ook van de Life Science As, dat door o.a. 50.000 m² 'life science bedrijvigheid' toe te voegen op de Schapenweide. Ook gezien de behoefte aan woningen is, evenals ook de mogelijkheden die er voor een verdere versterking van de 'life sciences' nog op het bestaande RIVM terrein bestaan, is hierover naar verwachting het laatste evenwel nog niet gezegd.

Dat men voorts inzet op circulariteit is op zich natuurlijk mooi en ook dringend noodzakelijk (vergelijk ook diverse initiatieven in het kader van de: 'Cirkelregio Utrecht'), maar dan zou het wel mooi zijn als dit ook echt actief samen met de bedrijven, de diverse maatschappelijke organisaties en natuurlijk ook de bewoners actief wordt opgepakt, dat bijvoorbeeld ook door de introductie van een lokale munt, uiteraard voor zover deze er natuurlijk nog niet is.

Verder zou het o.i. goed zijn als dus ook op een meer ambachtelijke koers wordt ingezet, met nu juist bijvoorbeeld ook meer de aandacht voor lokale producten, etc., waar natuurlijk met het initiatief van 'Bilts Heerlijk' om met enige regelmaat een boerenmarkt te houden al een belangrijke impuls aan is gegeven. Juist ook door het stimuleren van dergelijke initiatieven kan juist ook het belang/de betekenis van (meer) ambachtelijke en ook creatieve beroepen meer op de voorgrond komen.

Uiteindelijk zullen we, dat ook gezien we met name in het westen thans al 3 aarden gebruiken toch naar een geheel andere economie toe moeten²⁷, waarbij we dus enerzijds de draagkracht van de aarde respecteren en anderzijds in de minimale behoeften van de mens voorzien (zie dus ook de hiervoor reeds geschetste aanpak van de: 'Doughnut-Economics')²⁸. Juist ook in die zin zou de gemeente De Bilt, dat ook gezien de vele initiatieven die er in die zin feitelijk al bestaan, zowel in het binnenstedelijke als het buitenstedelijke gebied, inclusief ook een fietstocht langs diverse landwinkels, een voortrekkersrol kunnen vervullen.

Wat betreft de 'uitersten van het speelveld' maakt men dan een onderscheid tussen:

- Behouden, vernieuwen, intensiveren of transformeren van verouderde bedrijventerreinen tot wonen of woon-werkgebieden;
- Wel of geen nieuw(e) bedrijventerrein(en) buiten de rode contouren voor groei en uitplaatsing van bedrijven, waarbij dan bij het: 'Scenario/Vergezicht 1' wordt uitgaan van een uitbreiding met 0 ha, bij het 'Scenario/Vergezicht 2' met 1.9 ha, bij het: 'Scenario/Vergezicht 3' met 5.9 ha en bij het: 'Scenario/Vergezicht 4' dan (wederom) met 0 ha.

Laat het duidelijk zijn, dat het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. hoe dan ook een voorstander ervan is, voor zover bedrijfsterreinen dan zijn verouderd deze op basis van het principe 'Recycle de ruimte' te vernieuwen en daarmee dan meteen ook te kijken naar

²⁷ Zie wat betreft het overschrijden van de draagkracht van de aarde in met name het westen dus ook de diverse 'Living Planet Reports van het WNF).

²⁸ Zie overigens ook de inzet van de: 'Degrowth-movement'.

een mogelijke vergroening/verduurzaming (vergelijk dus met name ook: 'Scenario/Vergezicht 1').

Verder is het IVN-De Bilt/de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op zich niet tegen het uitplaatsen van milieuhinderlijke bedrijven vanuit de woonomgeving, maar wel als dat ten koste van elders aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie gaat, hetgeen buiten de zogenaamde rode contour vrijwel altijd het geval zal zijn (vergelijk in deze dus overigens wederom de: 'Ladder van duurzame verstedelijking'). In die zin stemmen dus ook de ervaringen met het Bedrijvenpark Larenstein en bijvoorbeeld ook Berg en Bosch deze organisaties niet positief. Zo was het doel voor met name het Bedrijvenpark Larenstein immers om tot een 'groen werklandschap' te komen, dat dus met behoud van het aldaar aanwezige 'zeer waardevolle' groene casco, inclusief ook de historische Eijckensteinselaan, maar heeft de gemeenteraad uiteindelijk toch ingestemd met de uitbreiding van een in een van de boskamers gevestigd bedrijf en dat dus ten koste van dat groene casco.

Energie

Met betrekking tot het opwekken van duurzame energie zijn dus al diverse beleidsdocumenten verschenen (zie in deze dus o.a. de: 'Routekaart Energieneutraal De Bilt 2030' (De Bilt, 2017) met toen ook als aparte bijlage: 'Zonnevelden in de gemeente De Bilt', met ook een kansenkaart). Momenteel zou dan aan een herzien beleidskader worden gewerkt, dat op basis van de eerder in die zin in 2020 en 2021 gehouden brede participatie, zowel m.b.t. zon als wind.

O.i. is evident dat we m.b.t. de klimaatproblematiek een (zeer) urgentie opgave hebben (zie dus ook de diverse rapporten van het IPCC), waarbij dus allereerst op het gebruik van energie zou moeten worden bezuinigd, evenals voor zover dan nog energie duurzaam dient te worden opgewekt, daarvoor allereerst toch de alle opties in het binnenstedelijke gebied worden gezien (vergelijk in deze dus o.a. ook de: 'Zonneladder').

Voor zover dan toch nog duurzame energie in het buitengebied dient te worden opgewekt, dient daarbij dan dus wel zorgvuldig met aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie rekening te worden gehouden, evenals ook eventuele gezondheidseffecten (zoals m.b.t. wind).

Juist ook in die zin is het van belang dat bij kansenkaarten ook alle onderliggende lagen in beeld zijn, zodat met de onderliggende waarden nadrukkelijk rekening kan worden gehouden. Ook zouden dus meteen ook de kansen moeten worden gezien om voor zover dan zonnevelden worden aangelegd, evenals op bepaalde plekken windmolens, dat daarbij dan meteen ook wordt gezien hoe zo (toch) tot versterking van de ecologische kwaliteiten kan worden gekomen.

Dat de gemeente dan in het kader van het 'uiterste van het speelveld' ook nog extra duurzame energie voor de regio kan opwekken, dat ook gezien haar groene DNA, dat verwacht in ieder geval het IVN-De Bilt/de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. niet.

Wat betreft het voorzien in warmte biedt dan mogelijk ook behalve WKO en ook bijvoorbeeld het gebruik van de energie van de RWZI, zoals bij Brandenburg, mogelijk ook geothermie bepaalde kansen, waarvoor naar verwachting binnen de Regio en mogelijk binnen de gemeente De Bilt binnen niet al te lange termijn door de EBN proefboringen zullen worden uitgevoerd.

Mobiliteit

Hierbij zet men dan qua 'uitersten van het speelveld' in op hetzij het alle ruimte bieden aan individuele mobiliteit, die dan wel duurzaam is, hetzij aan collectieve mobiliteit. Juist ook

gezien de kwetsbaarheid van de leefomgeving en dat in meerdere opzichten, is o.i. nu juist een keuze voor meer collectieve mobiliteit dringend noodzakelijk (vergelijk in deze overigens ook de zogenaamde: 'Ladder van Verdaas'²⁹). Wel dient o.i. ook daarbij dan wel ook met ecologische en ook cultuurhistorische waarden zorgvuldig rekening te worden.

Bezien we evenwel het viertal 'scenario's/vergezichten' dan wordt dus kennelijk met name ook in het: 'Vergezicht 3' ingezet op een zware (H)OV-lijn tussen het USP en een nieuwe OV-knooppuntlocatie ter hoogte van Maartensdijk. Een dergelijk HOV, zoals mogelijk een tram, zal evenwel hoe dan ook ten koste gaan van de langs dat tracé voorkomende waarden van cultuurhistorie, landschap en ook de natuur, zoals die van de Soestdijkseweg-Zuid en – Noord (zie in deze dus o.a. de: 'Cultuurhistorische Waardenkaart gemeente De Bilt (De Bilt, 2011)' en ook het: 'Groenstructuurplan 2014 – 2024 (De Bilt, 2014)').

Hetzelfde geldt dan voor het doortrekken van een eventuele tram of (beter) gelede bus vanaf het USP in de richting van Zeist en dan eventueel door naar Amersfoort. Al eerder is door het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in die zin aangegeven dat zij dat voor een tracé via de Universiteitsweg en de N-237/N-225 zijn. Dat niet alleen gezien de effecten van een tracé langs de A-28 op het landgoed Oostbroek en ook de aldaar gelegen ecologische corridor tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied (zie in deze dus ook Bijlage 3: 'Folder natuur verbinden en behouden'), maar ook aangezien er grotendeels langs de Universiteitsweg en de N-237/N-225 al een vrije busbaan ligt.

Verder heeft het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich in het verleden al meerdere malen uitgesproken tegen een nieuw fietspad tussen het USP en Zeist-West ter hoogte van de Lage Grond, dat eveneens m.b.t. de effecten op de hier gelegen ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied (zie dus wederom Bijlage 3: 'Folder natuur verbinden en behouden').

Meer in het bijzonder zou het voor de veiligheid van mens en natuur dus goed zijn als op de provinciale (en ook locale) wegen sowieso niet harder dan 60 km/uur zou worden gereden (zie in deze overigens ook het initiatief: 'Heuvelrug in goede banen'), zeker als deze door natuurgebieden lopen, zoals op de Utrechtse Heuvelrug. Inmiddels ligt daartoe een voorstel van het College van GS, maar zit nu juist de N-234 daar nu net niet bij. Dus zou het o.i. goed zijn als ook de gemeente De Bilt zich hier sterk voor zou maken.

Meer in het bijzonder zou naast nog meer de nadruk op de fiets en het OV, dus ook de snelheid van de auto in de binnenstedelijke gebieden naar 30 km/uur kunnen worden teruggebracht, dat ook op gebiedsontsluitingswegen, waartoe dan met de invoering van de categorie 'GOW30' alle mogelijkheden zijn. Dat zou dus meteen ook naast het vergroten van de verkeersveiligheid, ook het algemene leefklimaat ten goede komen.

Gezondheid, Milieu en Veiligheid

Teneinde een goed beeld te krijgen van o.a. de diverse milieukwaliteiten binnen de gemeente is dus een: 'Basisverkenning/Atlas' opgesteld, dus een (soort van) 'Staat van de Leefomgeving' voor de gemeente De Bilt, waarvoor dus ook waardering.

---

²⁹ Zie wat betreft een nadere uitwerking voor de Regio Utrecht overeenkomstig de: 'Ladder van Verdaas' dus ook het rapport: 'Kracht van Utrecht 2.0 - Het duurzame Alternatief (APPM Management Consultants et al, 2010)'.

Teneinde de diverse kwaliteiten op een integrale wijze in beeld te brengen is er door het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er in het verleden al meerdere malen voor gepleit, dat niet alleen ter vergelijking diverse 'scenario's/vergezichten, maar ook ter evaluatie, daarvoor dan het zogenaamde: 'Rad van de leefomgeving' als uitgangspunt te nemen (zie in deze dus ook onderstaande Fig.: 'Rad voor de leefomgeving' (uit: 'Plan-MER NOVI'), zij het dat in de: 'Plan-MER, Deel A' dus kennelijk toch voor een andere systematiek is gekozen, namelijk dat van het zogenaamde 'dashboard' .

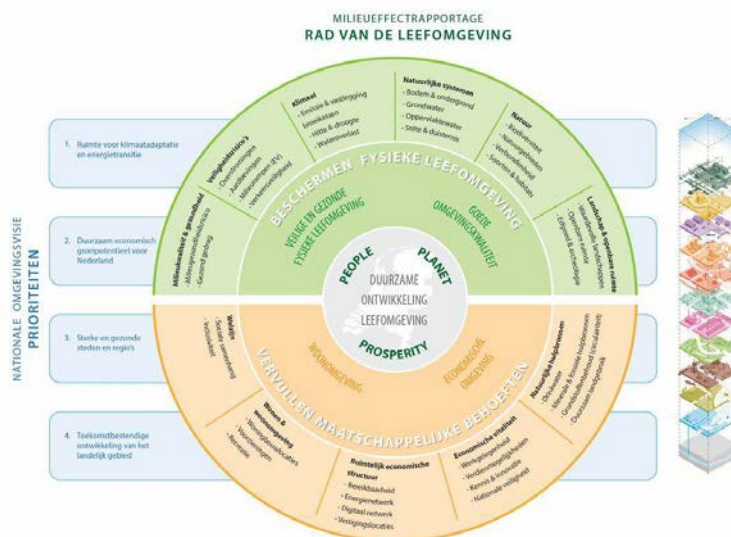

Fig.: 'Rad voor de leefomgeving' (uit: 'Plan-MER NOVI')

In die zin heeft het IVN-De Bilt/de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch ook de 'Gemeentelijke duurzaamheids Index (GDI)' geraadpleegd en waarvan dan in de onderstaande Fig.: 'Gemeentelijke Duurzaamheidsindex De Bilt' een beeld wordt gegeven. Bezien we dan de betreffende figuur dan heeft De Bilt zeker nog t.a.v. relatief groot aantal aspecten verbeterpunten, zoals m.b.t. het opwekken duurzame energie.

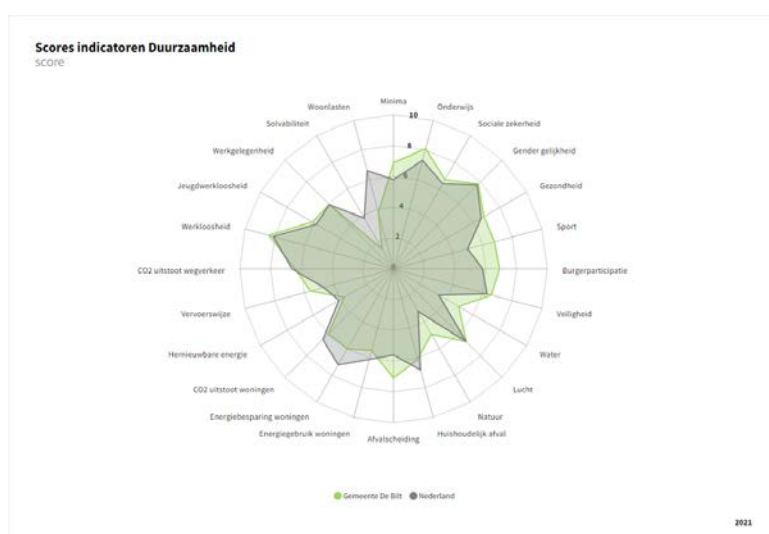

Fig.: 'Gemeentelijke Duurzaamheidsindex De Bilt 2021'

Ook wat betreft de gezondheid van mens, plant en dier, zou het dus goed zijn als de gemeente daarbij toch van hoge ambities uitgaat, dat dus ook gezien de potenties die zij

daartoe gezien haar reeds grotendeels groene leefomgeving heeft. Juist Corona heeft daarbij nog eens aangetoond hoe belangrijk groen/natuur voor het echte welbevinden van de mens is (zie in deze dus wederom de publicaties: 'Green and Blue Spaces and Mental Health (WHO, 2021)' en ook: 'Natuur en gezondheid (IVN, 2013)'). Ook sluit dit aan bij diverse initiatieven in het kader van: 'Healthy Urban Living/Gezond stedelijk leven'.

Wel dus goed als de te bereiken omgevingswaarden, zoals de Advieswaarden van de WHO m.b.t. de luchtkwaliteit, het geluid, maar dus ook een 'Basiskwaliteit Natuur' of juist hoger, dus ook in de Omgevingsvisie zouden worden vastgelegd, dat dus op basis van per gebied vast te stellen zogenaamde: 'Milieukwaliteitsprofielen' (vergelijk dus ook het: 'Milieubeleidsplan 2006 - 2009'), inclusief ook de termijn waarop deze dan worden geacht te zijn bereikt.

3.2 Gebiedsgerichte uitwerking

Hierbij wordt dan nog kort op diverse gebieden binnen de gemeente ingegaan, evenals de afzonderlijke dorpen, tenminste als daar aanleiding toe bestaat.

3.2.1 Gebieden

Heuvelrug

Analyse

Gelukkig is er de afgelopen decennia dus veel aandacht geweest om op de Utrechtse Heuvelrug tot een aaneengesloten natuurnetwerk te komen (zie in deze overigens ook het rapport: 'Ontsnippering van de Heuvelrug (Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2004)'), dat o.a. in het kader van het: 'Programma Hart van de Heuvelrug'. Dit heeft o.a. geleid tot de aanleg van diverse faunapassages die ook tot verbetering van de natuurkwaliteiten hebben geleid³⁰.

Het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is uiteraard verheugd met de aandacht die hiervoor de afgelopen decennia is geweest en gelukkig nog is, maar dat neemt niet weg dat er bijvoorbeeld in het kader van het 'Programma Hart van de Heuvelrug' ook terreinen met hoge natuurwaarden verloren zijn gegaan of nog zullen gaan, zoals met de ontwikkeling van een woonwijk op de Vliegbasis Soesterberg.

Meer in het bijzonder liggen er ook m.b.t. de Heuvelrug nog wel degelijk bepaalde opgaven, zoals de aanleg van faunapassages op plekken waar deze nog niet aanwezig zijn, zoals ter hoogte van de N-234 bij Soest. Daarnaast is het o.i. teneinde de robuustheid van de Heuvelrug te versterken, dat niet alleen m.b.t. de duurzame instandhouding van populaties, maar ook vanuit de klimaatverandering, dus van belang dat alsnog de robuuste verbinding met de Veluwe wordt gerealiseerd, namelijk het zogenaamde: 'Valleilint' (zie in deze dus ook Bijlage 2: 'Natuurbruggen Heuvelrug (Utrechtse Landschap, 2013)').

Dan is recent in opdracht van het Nationaal Park een nieuwe visie voor de Heuvelrug gepresenteerd, namelijk: 'Utrechts Heuvelland - Een ruimtelijk toekomstperspectief voor nieuw bos rondom de Heuvelrug (FLUX, 2021)', met ook een aantal o.i. nogal ingrijpende voorstellen, dus zou het goed als in die zin daarover nog wel ook een bepaalde dialoog wordt georganiseerd.

---

³⁰ Zie o.a. wat betreft het Programma Hart van de Heuvelrug ook het rapport: 'Natuurscan ecologische verbindingen Hart van de Heuvelrug (Viridis, 2022)'.

Dan moet voor de natuurwaarden ook het herstel van de grondwaterbalans tussen de Heuvelrug en de daaraan aan grenzende lager gelegen gebieden, zoals het Vechtplassengebied/Noorderpark en ook het Kromme Rijngebied, en daarmee van de voor deze gebieden karakteristieke kwel van groot belang worden geacht³¹. Daardoor kunnen de ecologische potenties die de gemeente De Bilt in die zin kent nog beter tot hun recht komen.

Aanbevelingen

- Teneinde de natuurwaarden te kunnen behouden en versterken op de Heuvelrug zou het dus goed zijn als voor de Heuvelrug als geheel er alsnog een: 'Natuurvisie' (sec) zou worden opgesteld, dat dus naast de algehele ambitie die er al is (zie in deze dus ook brochure: 'Nationaal Park Heuvelrug - Ruimtelijke ambities voor het gebied (NPUH, 2017)³². Dat dus ook met bijzondere aandacht voor de milieuocondities, zoals de verdroging, maar ook de stikstofproblematiek;
- Meer in het bijzonder zouden er alsnog een aantal ontsnipperingsmaatregelen die nog niet zijn moeten uitgevoerd, zoals de aanleg van een ecoduct ter hoogte van de N-234 bij Soest, als ook het alsnog realiseren van een robuuste verbinding met de Veluwe, dus het zogenaamde 'Valleilint', hoog op de agenda moeten worden geplaatst (zie in deze dus ook Bijlage 2: 'Natuurbruggen Heuvelrug (Utrechtse Landschap, 2013)');
- Meer in het bijzonder zou dus ook kunnen (en moeten) worden gekeken waar in natuurgebieden de snelheid van de er gelegen wegen kan worden teruggebracht naar maximaal 60 km/uur (vergelijk ook het initiatief: 'Heuvelrug in goede banen'), Inmiddels is daartoe ook door GS ook een voorstel gedaan wat betreft de provinciale wegen, maar zit bijvoorbeeld de N-234 daar (helaas) (nog) niet bij;
- Verder zou ook het herstel van de oorspronkelijke grondwaterbalans tussen de Heuvelrug en het Kromme Rijngebied nu echt hoog op de agenda moeten komen, dat o.a. ter herstel van de op de Heuvelrug gelegen sprengen en dus ook de kwel in de aan de Heuvelrug grenzende lager gelegen gebieden (zie in deze overigens dus ook de: 'Blauwe agenda');
- Verder moet ook een goede 'recreatieve zonerings' met dus voldoende 'rustgebieden' voor de dieren van belang worden geacht (zie in deze dus ook initiatief NPUH), evenals deze moeten worden verankerd in de Omgevingsvisie (vergelijk in deze ook: 'Ontwerp-Omgevingsvisie gemeente Utrechtse Heuvelrug');

Kromme Rijngebied

Analyse

In het verleden zijn met name voor het deel van de gemeente dat onder het Kromme Rijngebied valt, dus feitelijk De Bilt-Zuid, diverse visies opgesteld, dat mede op basis van zowel een landschappelijke als ecologische analyse (zie in deze dus ook de rapporten: 'De Bilt Zuid Deel 1 - Inventarisatie (BügelHajema, 1998)', 'De Bilt Zuid Deel 2 - Basisdocument (BügelHajema, 1998)' én 'De Bilt Zuid Deel 3 - Ecologische corridor (BügelHajema, 1998)'), dat ook in het kader van 'De Bilt in Beweging (De Bilt, 2000)'. Daarbij was er dus met name ook aandacht voor de hier gelegen ecologische verbinding/corridor tussen het Vechtplassen/Noorderpark en het Kromme Rijngebied (zie in dus ook de betreffende Bijlage 3: 'Kaart natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)').

³¹ Zie dus ook de: 'Blauwe Agenda'.

³² Maar zie dus ook het rapport: 'Utrechts Heuvelland - Een ruimtelijk toekomstperspectief voor nieuw bos rondom de Heuvelrug (FLUX, 2021)'.

Meer in het bijzonder is voor een gedeelte van dit gebied ook de: ‘Gebiedsvisie De Bilt-Zuid (Bureau Nieuwe Gracht & Terra Incognita, 2015)’ opgesteld met ook een aantal ‘spelregels’ t.a.v. toekomstige ontwikkelingen, inclusief ook een bepaalde compensatie.

Ook is later voor de Voorveldse Polder een gebiedsvisie opgesteld, inclusief wederom bepaalde ‘spelregels’ (zie in deze dus ook het: ‘Concept-Gebiedsplan Voorveldse Polder (Bureau Nieuwe Gracht, 2020)’), evenals ook al eerder voor De Bilt-West (zie in deze dus ook de: ‘Gebiedsvisie De Bilt-West (Bureau Nieuwe Gracht & Terra Incognita, 2013)’), zij het dat dit laatste gebied toch ook echt meer in een: ‘Overgangsgebied’ is gelegen (zie ook hieronder onder het hoofdje: ‘Overgangsgebieden’).

In die zin zou het goed zijn te bezien of aan de gegeven visies, wellicht met bepaalde actualisaties, toch ook een plek in de Omgevingsvisie zou kunnen worden gegeven.

Dan wordt er dus met name ook in het: ‘IRP (Regio Utrecht, 2021)’ bijzondere aandacht aan de zogenaamde ‘Kromme Rijn Vallei/Corridor’ gegeven (zie in deze ook onderstaande Fig.: ‘Ontwikkelbeeld Kromme Rijnvallei’ met dus o.a. *ecologische corridor Vechtplassengebied/Noorderpark en het Kromme Rijngebied* (uit ‘IRP’, Fig. op pag. 114)), dat dan niet alleen in ecologische, maar kennelijk ook recreatieve zin. Dat is dan niet nader uitgewerkt, maar zoals ook hier al aangegeven is er ook in het Kromme Rijngebied wel degelijk van een spanningsveld tussen de natuur en de recreatie sprake.

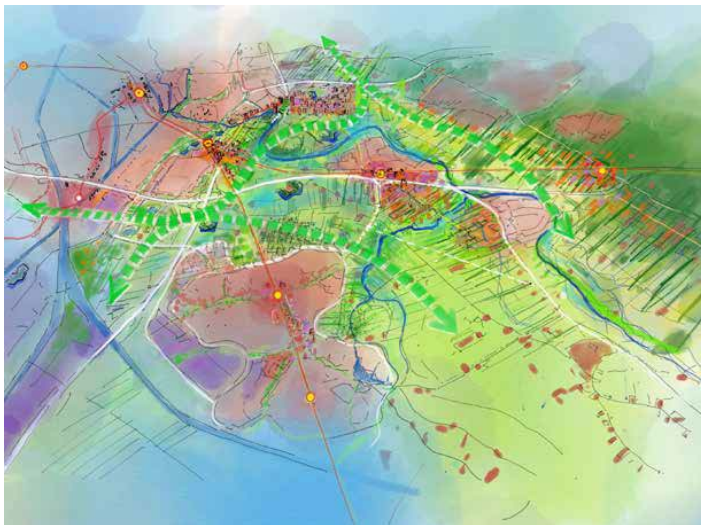

Fig.: ‘Ontwikkelbeeld Kromme Rijnvallei’ met dus o.a. *ecologische corridor Vechtplassengebied/Noorderpark en het Kromme Rijngebied* (naar het: IRP’, Fig. op pag. 114)’

Inmiddels is verder door diverse organisaties ervoor gepleit om (delen) van het Kromme Rijngebied aan te wijzen tot: ‘Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL)’, zodat het ook echt een: ‘Proeftuin’ in het kader van het: ‘Deltaprogramma Biodiversiteit’ kan worden met ook nieuwe vormen van landbouw in nauwe samenwerking met de natuur, dat teneinde tot een ‘natuurinclusieve landbouw’ te komen. Daardoor zou ook het buitengebied weer echt letterlijk tot bloei kunnen komen, inclusief met als doelsoort (o.a.) de patrijs, die er vroeger veelvuldig werd waargenomen³³.

³³ Vergelijk o.a. ook het zogenaamde: ‘Partridge-project’ van de Vogelbescherming.

Ook wat betreft het Kromme Rijngebied zijn er dus wel degelijk kansen om hier tot een verdere ecologische structuurversterking te kunnen komen. Meer in het bijzonder kan dan wat betreft het versterken van de ecologische en landschappelijke kwaliteiten worden verwezen naar Bijlage 1: 'Visiekaart De Bilt LOP Kromme Rijngebied +' én wat betreft het NNN en dan met name de hier voorkomende ecologische verbinding in het bijzonder naar de betreffende Bijlage 3: 'Kaart natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)'.

Wel zien we ook hier nog steeds bepaalde bedreigingen voor de groene waarden van het Kromme Rijngebied, zoals die van nieuwe doorsnijdingen bij een eventuele aanleg van een HOV USP-Zeist, evenals een nieuw fietspad tussen het USP en Zeist door de Lage Grond, etc.. Dat terwijl daar dus wel degelijk goede alternatieven voor zijn.

Verder speelt ook voor het Kromme Rijngebied de problematiek rond de energietransitie en de eventuele aanleg van zonnevelden en windmolens. Daarom is het naar onze mening van belang dat uitgaande van de 'Trias Energetica' eerst maximaal op het besparen energie wordt ingezet, zodat er zo min mogelijk duurzaam hoeft te worden opgewekt. Ook kan door het (strikt) toepassen van de: 'Zonneladder' zoveel mogelijk worden voorkomen dat de buitengebieden onnodig worden aangetast, ook al ben je er daarmee als we de huidige (en toekomstige) energiebehoefte van De Bilt zien nog lang niet, althans op basis van de diverse inschattingen die in die zin zijn gemaakt.

Voor zover het opwekken van duurzame energie in de buitengebieden dan toch noodzakelijk is zou dat dus in ieder geval: 'Natuur- en landschapsinclusief' moeten gebeuren³⁴. Ook biedt een 'meervoudig ruimtegebruik' wellicht kansen³⁵, zoals ter plaatse van de snelwegen, waaronder het idee van een 'zonnedak' boven de A-28 waarmee bijvoorbeeld tegelijkertijd ook de lucht wordt gezuiverd³⁶.

Aanbevelingen

- Het zou in ieder geval mooi zijn als eveneens voor het Kromme Rijngebied een integrale 'Natuurvisie' zou worden gemaakt, teneinde hier ook echt aan de natuur een kwaliteitsimpuls te kunnen geven (zie in deze overigens ook de diverse rapporten vanuit het zogenaamde: 'Kromme Rijn Project' uit de jaren '70 van de vorige eeuw, evenals ook het rapport: 'Ecologische verbindingzones Kromme Rijngebied (Ecologisch adviesbureau Van den Bijstel, 2009)');
- In ieder geval zijn er nog diverse opties om ook hier tot een natuur- en ook landschapsversterking te komen, waarvoor in het verleden dus al diverse voorzetten zijn gedaan, zoals in het kader zowel het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & partners, 2009)';
- Dan zou ook hier o.i. op het gebied van de waterkwaliteit nog heel veel te winnen zijn, dat niet alleen door het herstel van de kwel (denk daarbij aan het terugdringen van met name de grondwaterwinning op Beerschoten), maar ook door herstel waterkwaliteit van de er voorkomende sloten, dat o.a. ook in kader van maatregelen m.b.t. de Kaderrichtlijn Water (KRW). Wat betreft de boerensloten zou daarbij dan minimaal van de ambitie: 'levendig' moeten worden uitgegaan;
- Ook gezien de ligging nabij de stedelijke gebieden leent dit gebied zich natuurlijk nog eens extra voor de teelt van bij voorkeur biologische producten die dan lokaal kunnen worden afgezet (vergelijk o.a. ook het initiatief van de Herenboeren), zij het dat ook

³⁴ Zie in deze o.a. de: 'Toolbox natuurinclusieve energietransitie (Milieufederaties, 2021)'.

³⁵ Zie wat betreft zonnevelden overigens ook het Regeerakkoord, waarbij multifunctioneel gebruik als voorwaarde wordt gesteld aan de aanleg daarvan.

³⁶ Overigens zou hierna dus al een verkenning zijn opgestart of inmiddels hebben plaatsgevonden.

daarbij nadrukkelijk met aanwezige (en nog te ontwikkelen) waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie rekening dient te worden gehouden.

Vechtplassengebied

Analyse

Met name voor het Vechtplassengebied/Noorderpark is indertijd in het kader van de: 'Landinrichting Noorderpark' voor een duidelijke zonering gekozen, dus met het accent op de natuur in de nabijheid van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen, evenals op de landbouw en recreatie meer in het oostelijk deel, zij het dat die zonering later bij de 'Planwijziging Noorderpark' toch weer is losgelaten/aangepast.

Zoals ook hiervoor al onder Hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' en ook het Hoofdstuk 3.1: 'Thema's' en dan onder het hoofdje: 'Buitengebied: landschap, natuur en landbouw' aangegeven, bestaat er wel degelijk een spanningsveld tussen de natuur en een eventuele verdergaande recreatieve ontwikkeling van dit gebied.

In ieder geval liggen ook juist hier, ook al is met name in het westelijke deel, dus in of in de nabijheid van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen, de biodiversiteit dan al relatief hoog, o.i. nog wel degelijk potenties om tot een verdere versterking van de reeds aanwezige natuurwaarden te komen, dat zeker indien de grondwaterbalans met de Heuvelrug verder zou kunnen worden herstelt (vergelijk dus ook de kansen van de: 'Blauwe agenda') en ook bepaalde delen zouden worden vernat, zij het door dan wel juist ook het kwelwater dat van de Heuvelrug komt vast te houden i.p.v. gebiedsvreemd water in te laten (vergelijk dus ook de waterkwantiteitstrits: 'vasthouden, bergen en afvoeren én ook de waterkwaliteitstrits: 'schoonhouden, scheiden en zuiveren'). Meer in het bijzonder zou daarbij natuurlijk ook wel naar de grondwateronttrekking bij Groenekan kunnen worden gekeken.

Daarnaast komt juist ook in dit gebied een (gestrekte) verkaveling voor die tamelijk uniek is, hetgeen dus het behouden waard is.

Aanbevelingen

- Ook voor het Vechtplassengebied/Noorderpark zou het goed zijn als hier tot een meer actuele en ook integrale visie zou worden gekomen, dat ook gezien de problematiek m.b.t. het klimaat (denk aan vasthouden CO₂), de biodiversiteit, evenals ook m.b.t. stikstof in (o.a.) het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen (zie in de dus ook de zogenaamde: 'Hoofdlijnenbrief m.b.t. stikstof').
- Juist ook hier liggen er o.i. dan ook kansen voor meer extensieve vormen van landbouw, dus biologische landbouw die ook meteen natuurinclusief is. Evenals ook bij vernatting van 'natte teelten'. Ook gezien de nabijheid van stedelijke agglomeraties zouden die (streekgebonden) producten o.i. ook meer lokaal kunnen worden afgezet, waardoor ook de ketens kunnen worden verkort (vergelijk ook het initiatief voor het komen tot landwinkels);
- Zoals ook hiervoor al op meerdere plekken aangegeven acht het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de kansen in juist het Noorderpark voor een verdere recreatieve ontwikkeling toch uiterst beperkt, dat ook gezien de ligging nabij het: 'Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen' waarvoor dan een 'externe werking' van kracht is. In die zin zou bij welke verdergaande recreatieve ontwikkeling dan ook in ieder geval een: 'Passende beoordeling' noodzakelijk zijn;
- In ieder geval zouden in de Omgevingsvisie dus ook een actieve bescherming moeten worden gegeven aan de unieke historische verkaveling die dit gebied kent.

Overgangsgebieden

Analyse

Dan kent de gemeente De Bilt dus ook een aantal karakteristieke Overgangsgebieden, die juist ook in het verleden karakteristiek zijn geweest, niet alleen voor de vestiging van de dorpen, maar ook van buitenplaatsen, zoals de Stichting Lustwarande (SLW).

Juist ook gezien de ligging in een overgangsgebied en bijbehorende gradiënten van zowel de bodem als het (grond)water, moeten de ecologische potenties nu juist ook in deze gebieden in beginsel hoog worden geacht.

In die zin zou het ook goed zijn als er in de: 'Omgevingsvisie' ook bijzondere aandacht zou zijn voor o.a. de buitenplaatsenzones zoals deze binnen de gemeente voorkomen, zoals o.a. Stichtse Lustwarande (SLW)', evenals aan de kwaliteitseisen die voor deze zones zouden moeten worden gesteld teneinde de daarmee samenhangende waarden te kunnen behouden (zie in deze dus o.a. ook de: 'Visie op de Stichtse Lustwarande (Provincie Utrecht, 2005)'. Maar ook de publicaties: 'De Utrechtse Buitenplaatsbiotoop (Provincie Utrecht, 2013)' en de: 'Leidraad behoud door ontwikkeling op de Historische buitenplaatsen (Provincie Utrecht, 2014)').

Meer in het bijzonder is dan in opdracht van de gemeente De Bilt al eens voor met name ontwikkelingen ter hoogte van de Utrechtseweg het beeldkwaliteitsplan: 'Het Vergelijk (Wissing stedenbouw, 2004)' opgesteld, met ook een aantal 'spelregels'.

Aanbevelingen

- Het is juist bekend dat in de overgangsgebieden in het algemeen de stedelijke druk hoog is, dat terwijl met name ook deze gebieden wel degelijk grote kwaliteiten kennen, zowel in ecologisch, als cultuurhistorische opzicht. In die zin zou het dus goed zijn nu juist ook voor deze gebieden t.a.v. mogelijke ontwikkelingen duidelijke 'spelregels' in de Omgevingsvisie op te nemen, voor zover bepaalde ontwikkelingen dus als gewenst zijn. In ieder geval zijn in die zin voor de Utrechtseweg in het beeldkwaliteitsplan: 'Het Vergelijk (Wissing stedenbouw, 2004)' een aantal spelregels opgenomen;
- Verder zou het dus goed zijn dat er in de Omgevingsvisie ook bijzondere aandacht is voor diverse buitenplaatsenzones die met name de overgangsgebieden rijk zijn, zoals die van de Stichtse Lustwarande (SLW),
- Dat geldt ook voor de bijzonder cultuurhistorische waarden van de door de Unesco tot werelderfgoed aangewezen: 'Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW)'.

3.2.2 Dorpen

Door diverse dorpen/kernen en wijken is dan een dorps- en wijkvisies opgesteld, waarbij dan t.a.v. de daarbij gegeven ambities zou kunnen worden aangesloten. Dat uiteraard voor zover daarbij rekening wordt gehouden met de kwaliteiten zoals deze voor de gemeente als geheel van belang wordt geacht, zoals de groene kwaliteiten (zie in deze met name ook wat betreft de grotere groenstructuren in de binnenstedelijke gebieden dus ook het: 'Groenstructuurplan 2014 - 2024)').

Meer in het bijzonder geldt dat dan bijvoorbeeld voor Bilthoven-Noord, waar er kennelijk toch een bepaald spanningsveld aanwezige is tussen de ontwikkelmogelijkheden en het behouden van de aldaar aanwezige groene kwaliteiten, zoals o.a. de doorzichten tussen de

diverse huizen/villa's (zie in deze dus ook het rapport: 'Stedenbouwkundige visie Bilthoven-Noord (Royal Haskoning, 2013)').

3.3 Randvoorwaarden, inclusief eventuele compensatie

Zoals uit het bovenstaande kan worden afgeleid is het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er een voorstander van, dat ook gezien de klimaat- en ook biodiversiteitscrisis, dat de gemeente De Bilt zich op basis van de zogenaamde 'Donut-aanpak' richt op een algeheel 'ecosysteem-herstel', evenals bij de toekomstige ontwikkelingen nadrukkelijk met aanwezige waarden en leefomgevingskwaliteiten rekening houdt en deze waar mogelijk ook nog versterkt, dat dus met als leidende thema/vergezicht: 'Natuurinclusief De Bilt'.

Voor zover er dan bepaalde ontwikkelingen plaatsvinden zouden deze binnen de rode contouren/ het stedelijk gebied moeten plaatsvinden (vergelijk ook de: 'Ladder van duurzame verstedelijking'), ook daarbij dan nadrukkelijk rekening houdend met de aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, evenals aanwezige leefomgevingskwaliteiten, evenals de kansen deze te versterken (vergelijk dus ook het principes (in brede zin) van: 'Natuurinclusief ontwerpen' en ook: '- bouwen'). In die zin zou dus ook een natuurlandpuntensysteem kunnen worden geïntroduceerd, evenals een 'biomorfologische kaart', waarop dan de kansen om tot een versterking van de natuur, de biodiversiteit te kunnen komen per gebied/wijk worden aangegeven (vergelijk dus o.a. ook de gemeente Ede).

Verder zou bij eventuele ruimtelijke ontwikkelingen, uiteraard voor zover ruimtelijk aanvaardbaar, ook kunnen worden gezien hoe een kwaliteitsimpuls dan daadwerkelijk ook kan worden geborgd, zowel op de locatie zelf, zoals door het opnemen van 'voorwaardelijke verplichtingen', als op een hoger schaalniveau, bijvoorbeeld door 'verevening' (vergelijk dus (in zekere zin) ook het: 'Groen groeit mee-Pact'). Ook hierbij is het dus wel van belang dat er een goed beeld aanwezig van bestaande kwaliteiten, evenals de kansen om deze te verbeteren, dus van de 'omgevingswaarden' die de gemeente in die zin nastreeft. Juist ook in die zin moet o.i. dan ook het gebruik per als zodanig onderscheiden gebiedstype van 'milieukwaliteitsprofielen' met dus ook ambitieuze 'omgevingswaarden' in een Omgevingsvisie van belang worden geacht.

Voor zover dan toch nog groen zou worden aangetast, waar het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. overigens geen voorstander van is (vergelijk dus ook het: 'Nee, tenzij-principe'), dan zou dus in ieder geval daarvoor kwaliteitscompensatie moeten plaatsvinden. Daarbij tekent het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus wel aan dat zij zeer kritisch staat tegenover de zogenaamde: 'Meerwaardebenadering', zoals deze thans overeenkomstig de: 'Interim-Omgevingsverordening Provincie Utrecht' voor het NNN van kracht is en waarmee dus o.i. tal van ongewenste ontwikkelingen alsnog mogelijk worden gemaakt. In principe zou men bij elke ontwikkelingen de aanwezige natuurwaarden, dat ook vanuit de intrinsieke waarde van natuur (vergelijk dus o.a. de: 'Omgevingswet', Art. 1.3, onder a), moeten respecteren.

Verder zou het goed zijn teneinde ook bepaalde waarden ook zorgvuldig te kunnen afwegen, dat in de Omgevingsvisie ook wordt aangegeven hoe men dan bepaalde waarden t.o.v. elkaar afweegt, zodat ook daar een bepaald inzicht in bestaat. Dat door (bijvoorbeeld) daarbij aan zogenaamde: 'Lagenbenadering' een belangrijke betekenis toe te kennen, teneinde zo ook die kernkwaliteiten in beeld te kunnen brengen die t.a.v. een bepaalde locatie van belang moeten worden geacht, evenals die ook in beginsel behouden zouden moeten blijven

teneinde zo ook echt uiteindelijk tot een algehele kwaliteitsimpuls te kunnen komen, hetgeen dan bijvoorbeeld op basis van een (brede) MKBA, inclusief dus ook de zogenaamde 'ecosysteem-diensten' (vergelijk dus ook de website: 'www.atlasnatuurlijkkapitaal' en ook de: 'Tool waarden van ecosysteemdiensten'), in beeld zou kunnen worden gebracht.

Evenals ook de betekenis die daaraan aan de participatie wordt toegekend (vergelijk in deze dus ook de: 'Omgevingswet' en waarbij aan participatie toch een belangrijke betekenis wordt toegekend), dat bijvoorbeeld ook i.r.t. het gebruik van zogenaamde: 'Omgevingstafels' en waarbij dan o.i. het bereiken van 'consent' een belangrijk uitgangspunt zou moeten zijn.

3.4 Plan-MER, Deel A

Wat betreft de 'Plan-MER, Deel A' die m.b.t. de Omgevingsvisie wordt opgesteld, wordt dan een onderscheid gemaakt tussen een Fase A, waarbij dan de effecten van het viertal scenario's/vergezichten in beeld worden gebracht, en Fase B, waarin de effecten van de zogenaamde 'Voorkeursvariant', deze dus gebaseerd op de Kern van de Visie, aan de orde worden gesteld.

In dit hoofdstuk zal dan met name nog bij de: 'Plan-MER, Deel A' worden stilgestaan, zij het dus nog niet tot in detail, dat ook aangezien vele effecten toch o.i. vrij globaal en dat dan met name op basis van 'expert-judgement' zijn ingeschat.

In de: 'Plan-MER, Deel A' worden dan het viertal 'scenario's/vergezichten' beoordeeld op hun effecten, dat aan de hand van het daartoe opgestelde 'Beoordelingskader' (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER, Deel A', 'Tabel 4.1: 'Beoordelingskader'', pag. 18). De beoordeling vindt dan plaats overeenkomstig de: 'Referentiesituatie', dus de situatie in 2040 waar geen omgevingsvisie is geïmplementeerd en er verder geen strategische keuzen zijn gemaakt. De beoordeling heeft dan (veelal) op basis van 'expert-judgement' op kwalitatieve wijze plaatsgevonden, zij het waar mogelijk onderbouwd met kwantitatieve gegevens, waarbij dan veelal ook gebruik is gemaakt van de gegevens zoals deze uit de: 'Basisverkenning/Atlas' naar voren zijn gekomen. Met name ook m.b.t. de effecten woningbouwaantallen van diverse scenario's/vergezichten heeft dan wel ook al een eerste doorrekening met Aerius plaatsgevonden (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER, Deel A', Hoofdstuk 9.3: 'Special Stikstofdepositie'). Bij de beoordeling is dan gebruik van een 'dashboard' met een vijfpuntenschaal. Wat betreft dat laatste is het dan wel zo dat het voor het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. overigens niet duidelijk is wat dan het exacte onderscheidt tussen diverse beoordelingen, dus wat dan in die zin de grenzen tussen de beoordelingen zijn.

Op basis het: 'Beoordelingskader' en met name de daarbij per beoordelingsthema gegeven indicatoren heeft dan een beoordeling van de 'vier scenario's/vergezichten' plaatsgevonden (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER, Deel A', de Tabel 18.2: 'Totale beoordeling vier vergezichten De Bilt', pag. 119). Ook is nog meer specifiek naar de effecten van een (eventuele) uitbreiding buiten de rode contour van de afzonderlijke dorpen/kernen gekeken (zie dus ook de: 'Plan-MER, Deel A', Hoofdstuk 16: 'Special - Uitbreiding Rode Contour'), evenals ook naar de 'Regionale effecten' (zie ook de: 'Plan-MER, Deel A', Hoofdstuk 17: 'Regionale effecten').

Zoals ook onder het Hoofdstuk 1: 'Plan-proces' al aangegeven is er t.b.v. de: 'Plan-MER' ook een 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau' opgesteld, waarop toen ook door het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. een uitgebreide zienswijze is ingediend. In de 'Nota

van Beantwoording zienswijze NRD Omgevingsvisie De Bilt' is daar door de gemeente ook een reactie op gegeven.

Met name ook hiervoor in het betreffende Hoofdstuk 3.1: 'Thema's i.r.t. de scenario's/vergezichten' is al bij de als zodanig onderscheiden thema's i.r.t. de als zodanig onderscheiden 'scenario's/vergezichten' stilgestaan.

Wat betreft de in die zin op basis van de: 'Plan MER, Deel A' gegeven beoordelingen (zie in deze dus met name ook de: 'Plan-MER, Deel A', de Tabel 18.2: 'Totale beoordeling vier vergezichten De Bilt', pag. 119) kan het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich daar veelal in algemene zin in vinden, zij het dat zij van mening is dat bepaalde effecten o.i. toch worden onderschat en dan in het bijzonder die op de natuur/biodiversiteit en ook het landschap/cultuurhistorie.

Ook zijn o.i. dan de 'Referentieniveaus', zoals die m.b.t. de natuur/biodiversiteit lang niet altijd duidelijk, zoals overigens ook al naar voren gebracht in de: 'Zienswijze IVN-DeBilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-Mer Omgevingsvisie De Bilt', hetgeen een goede beoordeling o.i. van de impact van de diverse scenario's/vergezichten toch niet altijd even goed mogelijk maakt. Zo zijn bij diverse beoordelingen wel degelijk o.i. bepaalde vraagtekens te plaatsen.

Verder is het de vraag of bij de (uiteindelijke) toetsing dus ook geen rekening dient te worden gehouden met de cumulatieve effecten, zoals o.a. die van de Regio en waarbij dus o.a. in de bouw van 125.000 woningen is voorzien, evenals (vooralsnog) een verbreding van de A-27, met dus ook effecten op de stikstofdepositie.

Beoordelingsthema 'Bodem, water en klimaatadaptatie'

Wat betreft het beoordelingsthema: 'Bodem, water en klimaatadaptatie' wordt dan t.a.v. de zowel de: 'Impact op de bodemkwaliteit' en ook wat betreft de: 'Impact op het oppervlaktewater' aangegeven, dat de effecten daarop van diverse 'scenario's/vergezichten' neutraal zijn.

Wel dus goed dat m.b.t. bodemkwaliteit dus wel ook met effecten o.a. gewasbeschermingsmiddelen rekening is gehouden, maar het was wellicht toch ook goed geweest, dat behalve de effecten op een eventuele bodemvervuiling of juist de sanering daarvan (sec), toch ook die m.b.t. eutrofiering, etc., door nutriënten, zoals fosfaat en stikstof, waren meegenomen, zeker ook als we met de natuureffecten daarvan rekening houden, inclusief ook de uitspoeling naar het grondwater/oppervlaktewater, uiteraard voor zover aan de orde.

Voor zover dan in de diverse scenario's sprake is van de bouw van extra aantallen woningen en/of de uitbreiding van bedrijventerreinen, zal dat dus ook tot een grotere emissie en dus ook depositie van stikstof leiden (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER, Deel A', Hoofdstuk 9.3: 'Special Stikstofdepositie'), met uiteindelijk toch ook een aantasting van de bodem- (en ook de water)kwaliteit en daarmee dan weer op de natuur/biodiversiteit³⁷.

Wat betreft de effecten van de diverse 'scenario's/vergezichten' op het 'oppervlaktewater' wordt dan aangegeven dat deze geen effect hebben op de kwaliteit en kwantiteit van het oppervlakte water, maar dat bij 'Scenario/Vergezicht 4' er t.g.v. het 'vernatten' er wel een positief effect is op het grondwater, dat door afname kwel van de Heuvelrug.

Zoals ook hiervoor al aangegeven kan nu juist ook van het 'vernatten', dat dus door het opzetten van de peilen, hoe positief ook in veengebieden m.b.t. het voorkomen van

---

³⁷ Zie in deze dus met name ook het rapport: 'Effecten van stikstofdepositie nu en in 2030 - een analyse (B-ware, 2021)'.

bodemdaling en ook het vasthouden van CO₂, dat dus wel ook mede afhankelijk van hoe men daar vorm aangeeft, wel degelijk ook een negatief effect op de waterkwaliteit uitgaan, dat vrijwel altijd als men dat doet door gebiedsvreemd water in laten, met alle gevolgen van dien. Daarnaast kan dus ook het opzetten van de peilen ertoe leiden dat te plaatse de kwel wordt weggedrukt, met dus ook gevolgen voor de aanwezige natuur. Hoe dat ook zij het zou dus o.i. goed zijn als een en ander ook in kwantitatieve zin, dus op basis van een doorrekening op basis van een grondwatermodel, in beeld wordt gebracht. Daarbij zij dus niet gezegd dat het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich tegen een (verdergaande) vernatting uitspreekt, integendeel, dat ook gezien de (naar verwachting) positieve effecten daarvan, zowel voor het veen zelf als bijvoorbeeld ook weidevogels, etc., maar ook gezien de eventuele effecten daarvan op een afname van de waterkwaliteit, dat dus door eventuele effecten op de aanwezige kwel, is het dus wel goed de betreffende 'overall-effecten' goed in beeld te brengen.

Beoordelingsthema: 'Natuur, groen en biodiversiteit'

Verder is wat betreft het beoordelingsthema: 'Natuur, groen en biodiversiteit', dus o.i. lang niet altijd duidelijk waar dan concreet de betreffende beoordelingen in de 'Scenario's/Vergezichten 2, 3 en 4' dan op zijn gebaseerd, dat dus ook i.r.t. de gegeven: 'Referentiescenario', inclusief ook het generieke beleid.

Wat betreft de impact van de diverse 'vergezichten/scenario's' wordt dan aangegeven dat deze allen met een bepaalde negatieve impact op Natura 2000-gebieden gepaard zullen gaan, hetgeen dan wordt weergegeven met een (globale): '-' (negatief).

Als je evenwel naar de uitkomsten van (bijvoorbeeld) de doorrekening t.a.v. de stikstofbelasting met Aerius van de diverse per 'scenario/vergezicht' aangegeven woningenaantallen beziet (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 9.3: 'Special Stikstof' en dan met name ook de: 'Tabel 9.4: 'Invoergegeven en uitkomsten Aerius-berekening', pag. 67), dan moeten de effecten van het ene scenario/vergezicht toch groter worden geacht dan bij het andere scenario/vergezicht. Juist ook teneinde in die zin tot een beter onderscheidend inzicht te komen, was het o.i. dan toch ook goed geweest dat er in die zin ook een inzicht wordt gegeven in welke mate er t.g.v. een bepaald 'scenario/vergezicht' ook daadwerkelijk per de binnen een bepaalde Natura 2000-gebied voorkomende natuurdoeltype in die zin die toename van de stikstofdepositie ook leidt tot een overschrijding van de zogenaamde 'Kritische Depositie Waarde KDW)', met dus ook een 'significante aantasting' tot gevolg. Hetgeen er o.i. dan toe zou moeten leiden, waarvan dan vermoedelijk bij alle 'scenario's/vergezichten' sprake is, tenminste als de uitgevoerde Aerius-berekeningen in ogenschouw neemt, dat er gewoon in de gegeven tabel eerder van een 'zeer negatieve' impact sprake is, dus een beoordeling met een: '- -'.

Hetzelfde geldt dan voor de bedrijvigheid in de 'Scenario/Vergezichten 2 en 3' (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER', Hoofdstuk 9.3: 'Special Stikstof' en dan met name ook de: 'Tabel 9.6: 'invoergegevens en uitkomsten Aerius-berekening', pag. 69).

In ieder geval zou in die zin m.b.t. de per 'scenario/vergezicht' voorziene stedelijke ontwikkelingen, dus zowel m.b.t. wonen en ook werken, dat ook in cumulatieve zin, dus (alsnog) een zogenaamde: 'Passende beoordeling' moeten worden uitgevoerd, hetgeen dan kennelijk voor de: 'Plan-MER, Deel B' is voorzien.

Meer in het bijzonder blijft het o.i. dus onduidelijk of m.b.t. de toename van de recreatie, zoals deze met name ook in het: 'Scenario/Vergezicht 4' met dus een parkachtige ontwikkeling is voorzien, dus wel ook rekening is gehouden met de effecten daarvan op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen. Dat dus ook aangezien op basis van een in die zin al eens eerder m.b.t. de beoogde aanleg van een

relatief beperkt aantal paden uitgevoerde 'Habitattoets/Passende beoordeling' wel degelijk al bepaalde significant negatieve effecten werden verwacht, dat dus zeker als het om een relatief groot aantal extra paden gaat³⁸.

Verder wordt dan weliswaar bij de toetsing t.a.v. negatieve effecten op het NNN rekening gehouden met diverse woningambities in de diverse 'scenarios/vergezichten', dat nog even los van de stikstof-effecten daarvan die natuurlijk ook een effect hebben op de binnen het NNN gelegen natuurgebieden, dat dus naast die op de Natura 2000-gebieden, maar dus kennelijk niet met de effecten van een toename van de recreatie zoals deze in de diverse scenario's is voorzien en die dus mede afhankelijk van een als zodanig doorgevoerde zonerings, etc., o.i. wel degelijk ook significant kunnen zijn.

Dan is het het IVN-De Bilt/de Stichting Milieuzorg Zeist dus toch niet geheel duidelijk waarop dan '+'-en voor de biodiversiteit in de 'Scenario's/Vergezichten 2 t/m 4' zijn gebaseerd. Met alleen het inzetten op kringloop-, respectievelijk een natuurinclusieve landbouw kom je er daar o.i. niet zomaar mee, aangezien daarvoor dan toch een algeheel 'ecosysteemherstel' nodig is.

Beoordelingsthema: 'Landschap, archeologie en cultuurhistorie'

Wat betreft het beoordelingsthema: 'Landschap, archeologie en cultuurhistorie' ziet het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan niet hoe bijvoorbeeld bij 'Scenario/Vergezicht 4' sprake kan zijn van een positieve effect op de landschappelijke en ook cultuurhistorische waarden, want door aan een gebied een meer parkachtige inrichting te geven, zoals dat bijvoorbeeld bij de Polder Ruigenhoek en ook de Gagelpolder het geval is, kan dat wel degelijk ten koste van aldaar aanwezige landschappelijke en ook cultuurhistorische waarden gaan.

Beoordelingsthema: 'Energie'

Wat betreft het beoordelingsthema: 'Energie' wordt dan t.a.v. wind een '-' gegeven, maar het is o.i. dus niet uit te sluiten dat ook daardoor wel degelijk een significant negatief effect kan ontstaan op de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen, dat dus vanwege de zogenaamde 'externe effecten'. Dat dus door bepaalde effecten op bepaalde vogelsoorten, waarvoor er dan een instandhoudingsdoel is, dat uiteraard mede afhankelijk waar die windmolens dan worden geplaatst (zie in deze dus ook onderstaande Fig.: '*Natura 2000-gebieden in en in de nabijheid van de provincie Utrecht met een instandhoudingsdoelstelling van een of meerdere soorten vogels. Per gebied is de maximale foerageerafstand op de kaart aangegeven*' (uit: 'Plan-MER Omgevingsvisie Provincie Utrecht (Royal Haskoning, 2021)', Bijlage 6: 'Passende beoordeling', Hoofdstuk 4.2.10: 'Conclusie effecten op vogels', Fig. 4.1 op pag. 42).

Op zich is dan het IVN-De Bilt e.o./ de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. niet tegen het plaatsen van windmolens, dat ook gezien de urgentie van de klimaatproblematiek, maar daarbij zal dan dus wel ook zorgvuldig met eventuele milieueffecten rekening moeten worden gehouden, dat dan overigens niet alleen m.b.t. de effecten op de natuur, maar ook m.b.t. gezondheidsaspecten van de mens (zie in deze dus wel ook het onderzoek: 'Ruimtelijk haalbaarheidsonderzoek wind gemeente De Bilt (Bosch & Van Rijn, 2020)')³⁹.

³⁸ zie in deze dus o.a. ook het rapport: 'Habitattoets Herinrichting Noorderpark (RoyalHaskoning, 2009)'

³⁹ Zie in deze dus wel ook m.b.t. effecten geluid het zogenaamde: 'Nevele Arrest'.

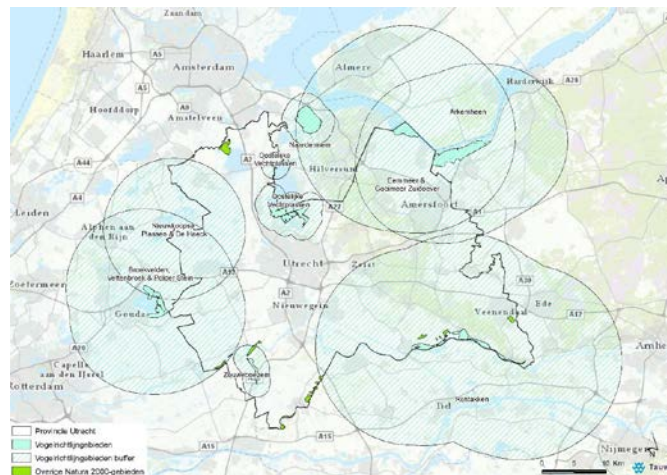

Fig.: Natura 2000-gebieden in en in de nabijheid van de provincie Utrecht met een instandhoudingsdoelstelling van een of meerdere soorten vogels. Per gebied is de maximale foerageerafstand op de kaart aangegeven (naar: 'Plan-MER Omgevingsvisie Provincie Utrecht (Royal Haskoning, 2021)

Beoordelingsthema: 'Wonen'

Zoals ook al eerder aangegeven valt het hierbij op dat m.b.t. het thema: 'Wonen' nu t.o.v. de die in de: 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER Omgevingsvisie De Bilt' er in een keer van een ander beoordelingscriterium wordt uitgegaan, namelijk van: 'Bijdrage aan de woningbouwopgave/Voorzien in eigen woningbehoefte' t.o.v. eerder: 'Impact potentiële bouwlocaties op de leefomgeving'. Natuurlijk in de: 'Plan-MER, Deel A' worden nu ook de effecten van het bouwen buiten de rode contour per kern/dorp in beeld gebracht (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER, Deel A', Hoofdstuk 16: 'Special – Uitbreiding buiten de rode contour'), maar ook (potentiële) binnenstedelijke locaties kunnen natuurlijk wel degelijk ook ten koste van binnenstedelijke leefomgeving gaan.

Beoordelingsthema: 'Milieu en gezondheid'

Wat betreft het beoordelingsthema: 'Milieu en gezondheidsbescherming' is het goed dat daarbij ook nadrukkelijk naast de effecten op de luchtkwaliteit en de geluidsbelasting ook naar de effecten van geurhinder, lichthinder en ook endotoxinen en zoönosen is gekeken.

Kennelijk is er dan wel naar effecten diverse scenario's/vergezichten gekeken wat betreft de effecten van het gebruik gewasbeschermingsmiddelen op de bodemkwaliteit en ook het grondwater, maar kennelijk niet op de gezondheid van de mens en ook de natuur in het algemeen, terwijl toch steeds meer duidelijk wordt dat deze met grote effecten op zowel het ecosysteem, zoals insecten/bestuivers, als ook de mens zelf gepaard gaan.

Effecten uitbreiding buiten de rode contour per kern/dorp

Op zich dus goed dat de betreffende effecten in beeld worden gebracht, maar zonder daar nu tot op het detail op in te gaan, hetgeen o.i. nu te ver zou voeren, vindt er ook daarbij dus wel degelijk een onderschatting van de effecten op de binnen de gemeente (en dus ook daarbuiten) aanwezige waarden van de natuur, landschap en cultuurhistorie plaats, evenals m.b.t. de leefomgeving.

Regionale effecten

Ook hierbij kan het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich in algemene zin in de gegeven bevindingen vinden, zij het dat dus de effecten op de natuur en dan in het

bijzonder die m.b.t. het Natura 2000-gebieden en ook het NNN van alle regionale ontwikkelingen en dus ook die van de gemeente De Bilt, bij de diverse 'scenario's/vergezichten' dus o.i. blijft onderschat, althans dat die (zeer) negatieve effecten in ieder geval ook expliciet zouden moeten worden benoemd, dat ook in cumulatieve zin.

Voorlopige conclusie 'Plan-MER, Deel A'

Bezien we dan de 'overall-effecten' diverse 'scenario's/vergezichten', dat dus ook in cumulatieve zin, dan is duidelijk dat bepaalde 'scenario's/vergezichten' weliswaar zoals te verwachten met een positief effect gepaard zullen gaan m.b.t. de thema's wonen en ook de economie/werkgelegenheid, maar daar dus wel degelijk ook (zeer) negatieve effecten op de natuur en het landschap tegenover staan, die o.i. zich ook niet zomaar laten compenseren.

In ieder geval zou het o.i. toch goed zijn als er ook nog in het kader van de: 'Plan-MER' een: 'Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA)' en meer in het bijzonder een: 'Meest Natuurvriendelijk Alternatief (MNA)' in beeld wordt gebracht, dat dus ook gezien de klimaat- en ook biodiversiteitscrisis waarin we verkeren (zie wat betreft dat laatste dus ook de motie van de gemeenteraad m.b.t. biodiversiteit, d.d. 11 juli 2019).

4 Conclusie

We staan allen voor grote transitieopgaven, zoals op de schaal van de wereld als geheel m.b.t. het klimaat en ook de biodiversiteit. Ook gezien het groene DNA van de gemeente De Bilt zou zij zich o.i., dat mede ook i.r.t. haar positie in de Regio, op basis van de zogenaamde 'Donut-aanpak' als een voorbeeldgemeente op het gebied van natuurinclusieve ontwikkeling moeten ontwikkelen tot het vergezicht: 'Natuurinclusief De Bilt'.

Juist daartoe liggen er o.i. ook alle kansen, waarbij dan de eerder uitgestippelde 'voorlopige koers' als basis kan worden genomen en dan op basis van een nadere en meer uitgebreide analyse te bezien hoe de vele kansen die er m.b.t. het versterken van de natuur, het landschap en de cultuurhistorie, evenals ook leefomgevingskwaliteiten zijn ook daadwerkelijk kunnen worden benut. In de Omgevingsvisie zou dan o.i. in die zin een duidelijke koers moeten worden uitgestippeld, dat ook met duidelijke te realiseren omgevingswaarden, zowel t.a.v. de natuur (denk dus aan minimaal een: 'Basiskwaliteit natuur') als t.a.v. leefomgevingskwaliteiten (denk aan minimaal: 'WHO-Advieswaarden', etc.), waarbij dan later in programma's kan worden bepaald hoe die doelen samen met de samenleving kunnen worden bereikt.

In de in het voorstaande gegeven (voorlopige) bijdrage van het IVN-De Bilt/de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. worden daartoe dan per thema en ook in een nadere gebiedsgerichte uitwerking een aantal aanzetten toe gegeven.

Hoogachtend,

Patrick Greeven (bestuurslid IVN-De Bilt e.o. en ook de Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)

Bijlagen

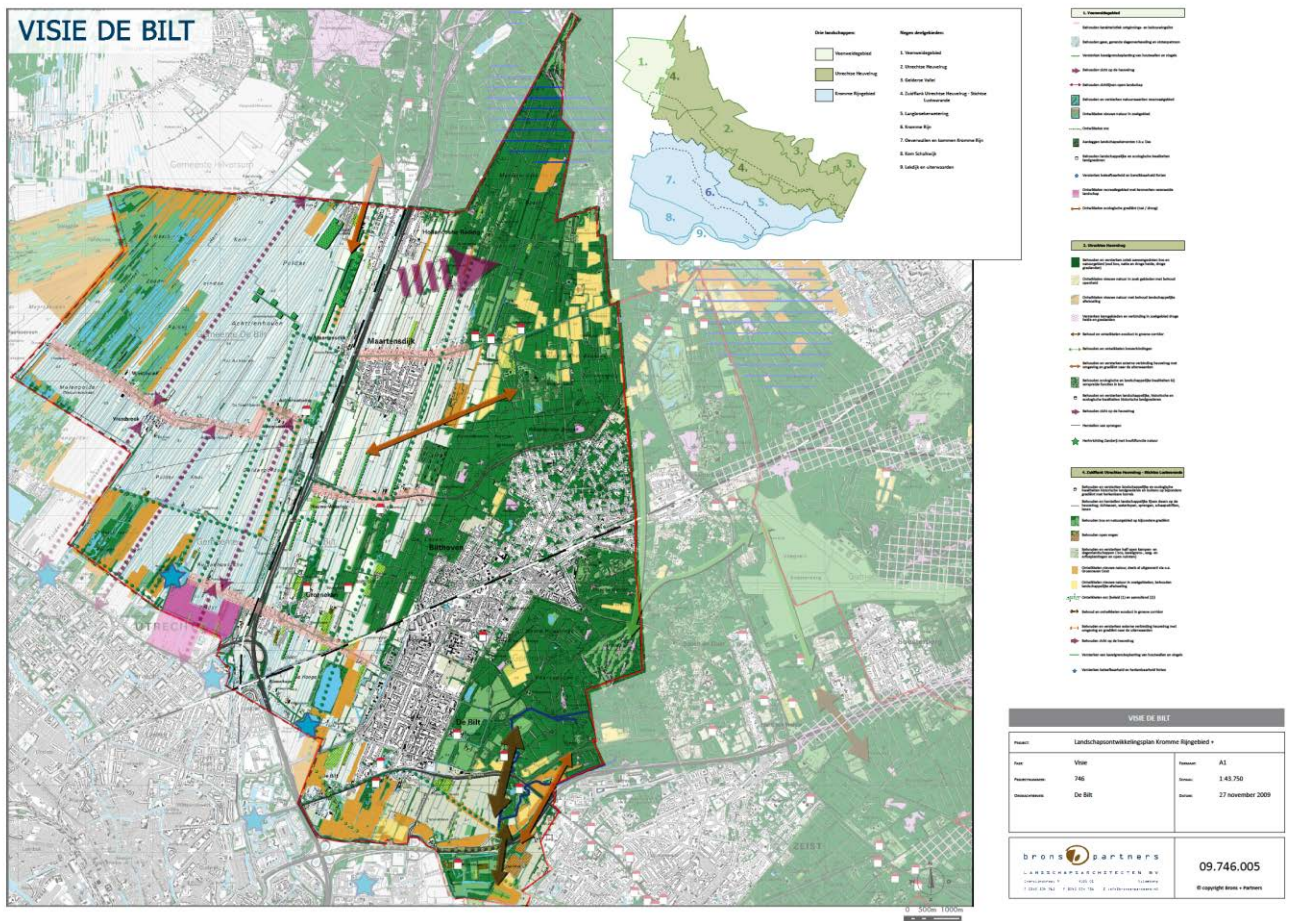
Bijlage 1: Visiekaart LOP De Bilt

Bijlage 2: Natuurbruggen Heuvelrug

Bijlage 3: Folder Natuur verbinden en behouden

Bijlage 4: Flyer Liniepark Rijnsweerd

Bijlage 1: Visiekaart LOP De Bilt

Bijlage 2: 'Natuurbruggen Heuvelrug (Utrechtse Landschap, 2013)'

Bijlage 3: Folder Verbinden en behouden

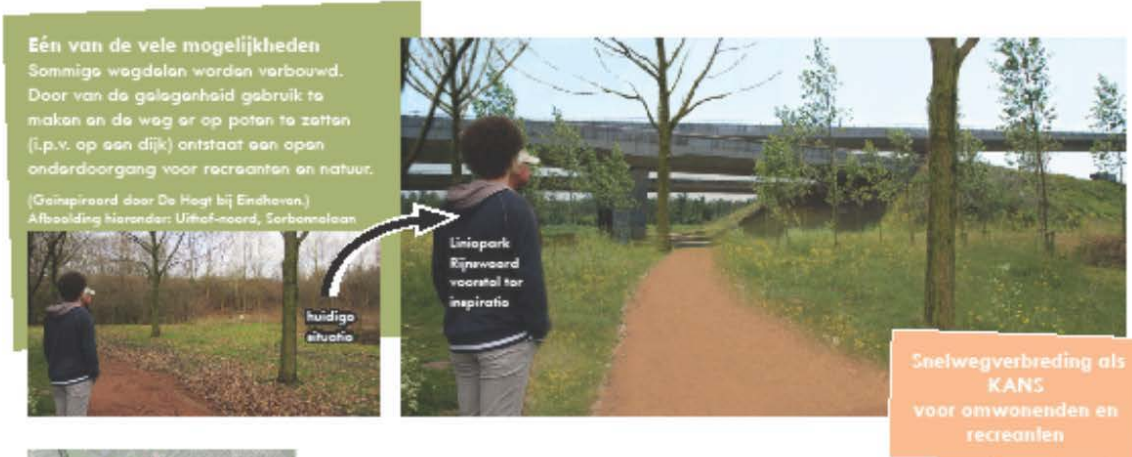
Natuur Verbinden en Behouden

De ecologische verbindingen tussen De Bilt, Zeist, Bunnik, Odijk en Driebergen

Bijlage 4: Flyer Liniepark Rijnsweerd

De **oranje** / groen-gaestroopte pijl staat voor Liniepark Rijnsweerd: een landschapspark voor mens en dier op de grens van stad en land. De **groene** pijl komt overeen met 'Groene wagen langs de Houvalrus' en is een rustgebied voor natuur. Behoud en versterking van landschap en natuurwaarden staat hier voorop.

LINIEPARK RIJNSWEERD

een landschapspark op de grens van stad en land onder knooppunt Rijnsweerd

De meeste mensen die wonen of werken in de omgeving van de A28 en A27 zullen de snelwegverbreiding in eerste instantie zien als een bedreiging. Het bestaande groen zal immers worden overlast met zich mee en óf uiteindelijk de lucht- en geluidskwaliteit er op vooruitgaat is natuurlijk alleen maar te hopen.

Wij zien gelukkig ook kansen als gevolg van dit grootschalige verbredingsproject.

Mogelijkheden voor...

- het versterken van de cultuurhistorie (Nieuwe Hollandse Waterlinie, slagenverkeveling, landgoederenlandschap).
  - het verbinden van waterlopen (voor o.a. vis, ringstang, vleermuis en schaatsen?).
  - uitbreiding van het recreatieve fietsroutenatwerk.
  - wandelen, spelen en picknicken voor omwonenden, studenten en werkenden.
  - uitzicht op een groene helende omgeving rondom de ziekenhuizen.
  - het behouden van bestaand groen.
- Alles komt samen in 'Liniepark Rijnsweerd'.

'Liniepark Rijnsweerd'

Linie is een ander woord voor grens, en dit gebied is de overgang tussen stad en land, tussen Utrecht en Uithof, en er is zowel zichtbaar rijke historie als een modern toekomstbeeld. Daarnaast is natuurlijk de Nieuwe Hollandse Waterlinie duidelijk aanwezig in dit gebied.

Een landschapspark is een groen natuurlijk landschap met recreatief medegebruik. De ondertitel 'landschapspark onder Knooppunt Rijnsweerd' duidt verder op de ligging ten zuiden van het knooppunt, maar ook naar de wens om het park letterlijk onder de weglichamen door te leiden en zo een aangeengsloten groengebied te schaffen.

Aantrekkelijk voor zowel mens als dier.

Doel van dit voorstel

Dit idee biedt oplossing voor meerdere problemen. Het doel van dit voorstel is om te inspireren. Het voorstel past zich aan aan het tracé van de snelwagen. Het is zeker niet definitief en behoeft nadere uitwerking. Deze flyer toont een selectie van het hele schetsplan. Wij informeren u graag verder!

Dit voorstel is mogelijk gemaakt door
Werkgroep Sandwijk
Utrechts Landschap
IVN De Bilt o.o.
Vogelwacht Utrecht
Bewonersvereniging
Leefklimaat UtrechtseWeg
en...